

kvinner&familie

Medlemsblad for Norges Kvinne- og Familieforbund

Nr. 1/2008

Livskvalitet

Det fantastiske er at ingen trenger å
vente et øyeblikk før de begynner å
forbedre verden.

Anne Frank

Hva lever vi for, hvis det ikke er for å
gjøre livet mindre vanskelig for
hverandre?

George Eliot

Ditt utseende er aldri så viktig som
hjertet ditt. Det er det som har
betydning for evigheten.

Lori Hansen

Vår oppgave er ikke å
rette på hverandre, men å hjelpe
hverandre opp.

Neva Coyle

Om vi løper, går, snubler,
kjører eller flyr, så la oss aldri miste
hensikten med vår reise av syne,
eller gå glipp av sjansen til å se en
regnbue på veien.

Gloria Gaither

Alder er som å bestige et fjell.
Man blir nok litt andpusten, men får
en mye bedre utsikt.

Ingrid Bergman

INNHOLD

ja til omsorg - nei til vold

- 5 Omsorg – tid til hverandre
- 6 Vendepunkt
- 8 Retten til et liv uten vold
- 10 Mennenes hus
- 12 Bastøy Fengsel
- 14 Voldsutsatt ungdom i Norge
- 16 Bokanmeldelser
- 17 Redde små barn
- 19 Når blind vold rammer
- 22 Alternativ til vold
- 23 Med FOKUS på å fange drømmer

solidaritet

- 24 Siste prosjektbesøk til Nest

miljø og forbruker

- 28 Godt Nytt Forbrukerår!
- 30 Økologiske fotavtrykk

andre spalter

- 44 Sudoku
- 32 Stort & Smått
- 20 Vervekampanje
- 46 Forbundsmateriell
- 47 Forbundsadresser

kvinner&familie

Nr. 1. 2008
122 årgang - Grunnlagt 1887

REDAKTØR:
Toril Sonja Gravdal

ANSVARLIG REDAKTØR:
Ann-Louis Nordstrand

UTGIVER:
Norges Kvinne- og Familieforbund

This book is printed on Arctic the Volume Arctic Paper is a holder of FSC traceability certificate.

ADRESSE:
Øvre Slottsgt. 6, 0157 OSLO
Telefon: + (47) 22 47 83 80
Telefaks: + (47) 22 47 83 99
E-post: post@kvinnerogfamilie.no

REDAKSJONSRADET:
Ann-Louis Nordstrand
E-post: ann-louis@kvinnerogfamilie.no
Toril S. Gravdal
E-post: toril@kvinnerogfamilie.no
Odlaug Lysø Kleven
E-post: odlaug.l.kleven@kvinnerogfamilie.no

INTERNETTADRESSE:
www.kvinnerogfamilie.no

ANNONSER:
Øvre Slottsgt. 6, 0157 OSLO
Telefon: + (47) 22 47 83 80
Telefaks: + (47) 22 47 83 99

ABONNEMENT:
Kan bestilles hos utgiver.
NOK 150,- pr. år.
Medlemmer av forbundet får bladet gratis
Bankgiro 6034.05.20680

DESIGN: punkt&prikke...
jeanettelarsen@bluezone.no
TRYKK: 07 Gruppen AS

Opplag: 6.500
ISSN: 0806-1173
Ettertrykk og kopiering av
Kvinner & families stoff og
annonser er ikke tillatt uten
etter avtale.

NESTE UTGAVE:
Mai 2008, Stoff innlevering: 15. april 2008

Norges Kvinne- og Familieforbund

Norges Kvinne- og Familieforbunds arbeidsprogram for landsmøteperioden 2006 – 2008

KVINNEPOLITIKK:

Sikring av kvinners økonomiske rettigheter i likestillingsloven og ekteskapsloven.

Mål: Økonomisk likestilling mellom ektefeller i ekteskapet og mellom partene i samboerforhold, gjennom likedeling av inntekt og formue.

FAMILIEPOLITIKK:

Full barnehagedekning og økt kontantstøtte

Mål: Frihet for foreldre til selv å velge omsorgsform for sine barn.

MILJØ OG FORBRUKERPOLITIKK:

Matvaresikkerhet og kostvaner i hjem og skole.

Mål: Større kunnskap hos barn og unge om hva maten inneholder, sunt kosthold og hvordan mat tilberedes.

INTERNASJONALT SAMARBEID:

Internasjonalt samarbeid for å bedre kvinners levekår verden over. Dette innebærer informasjonsarbeid samt prosjektarbeid i den 3. verden og organisasjonsbygging i Øst- og Sentral-Europa.

Vårt arbeid springer ut fra følgende visjon:

Anerkjennelse av kvinners ulike valg gjennom livsfaser, verdsetting av familien som bærebjelke i utviklingen av et godt samfunn.

Hensikten er å

Styrke familiens posisjon gjennom tiltak som gir tid og mulighet til omsorg for hverandre.

Målet er

Samfunnspåvirkning i kvinne- og familiepolitiske spørsmål nasjonalt og internasjonalt.

K&F er tilsluttet

Nordens Kvinneforbund (NKF) og Associated Country Women of the World (ACWW).

Vårt arbeid forberedes og følges opp gjennom våre utvalg som er

- Miljø- og forbrukerutvalget
- Beredskapsutvalget
- Internasjonalt utvalg
- Utvalg for barn og unge

Kjære medlem!

Et nytt år er i gang, et år som rommer mange oppgaver og utfordringer.

Dette nummeret av medlemsbladet har Ja til omsorg – nei til vold som hovedtema. Dette er en av våre paroler, en parole som stadig er like aktuell.

Vold er et samfunnsproblem. Som enkeltmennesker og som organisasjon skal vi ikke akseptere vold. Volden har mange ansikter og gir seg mange utslag. Noen av disse prøver vi å belyse her.

Vold i nære relasjoner er vondt og vanskelig. Den rammer mange, men på grunn av skam og tabuer er den ofte usynlig. Dette er kriminalitet. Derfor kan vi ikke, som samfunn, lukke øynene for hva som skjer. –Kriminalitet er et samfunnsansvar, sier justisministeren. Det fordrer at besluttsende myndigheter tar ansvar og setter i verk tiltak for å bekjempe volden.

I desember presenterte Regjeringen ny handlingsplan mot vold i nære relasjoner. Den inneholder 50 ulike tiltak som skal iverksettes i løpet av planens periode, 2008-2011.

Barn som er utsatte for vold er en sårbar gruppe. Kunnskap om skadevirkninger er store, og vi forventer handling slik at de minste av oss ivaretas. I bladet kan du lese om reddesma.no, et nettverk hvor også K&F gir sin støtte til arbeidet for å bekjempe vold, overgrep og omsorgssvikt mot barn.

I fjor innførte vi K&F-dagen, som er 10.mars. I år er husmorvikar tema for årets markering.

Husmorvikartjenesten ble innført i Norge som en følge av vårt forbunds arbeid. Allerede i 1929 ble dette tatt opp første gang på et landsmøte. Fra 1946 ble arbeidet for å utdanne, ansette og

innlemme husmorvikaren i kommunalt lønnsregulativ igangsatt. Men etter innføring av Lov om sosiale tjenester i 1991 ble dessverre husmorvikaren mer eller mindre borte i de fleste kommuner. I veldig mange kommuner ble i stedet ble familier henvist til hjemmehjelpstjeneste. For familier med akutt behov for hjelp er ikke hjemmehjelpsordningen noe godt alternativ. Derfor arbeider vi nå for at husmorvikartjenesten skal gjeninnføres og være et tilbud i alle landets kommuner.

Alle trenger ikke være medlem hos oss, men alle skal vite hvem vi er!

Vi arbeider for å nå ut til alle med våre saker. Våre arbeidsområder er viktige og gjelder hverdagen til mange. Vår visjon er samfunnspåvirkning i kvinne- og familiepolitiske

spørsmål, nasjonalt og internasjonalt. For å nå ut til stadig flere setter vi i april i verk vervekampanje. Kanskje kjenner du noen som kan bli et nytt medlem? Kampanjen kan du lese mer om på midtsidene.

Ja til omsorg – nei til vold er i tillegg til å være vår parole også tittelen på et nytt dikt av 1. nestleder Toril Sonja Gravdal.

Med det vil jeg ønske dere lykke til med årets oppgaver og utfordringer!

Med vennlig hilsen
Ann-Louis Nordstrand
FORBUNDSLEDER

JA TIL OMSORG,

Aldri har skriket etter myke verdier vært tydeligere og høyere!
Aldri har verden hungret mer etter omsorg og medmenneskelighet!
Aldri har behovet for engasjement vært større!

Aldri har våre saker vært viktigere enn nå
– og aldri har det vært viktigere at våre saker gis den plassen som de fortjener!

Mennesker trenger ekte varme
Ekte varme vokser ut av evnen til å føle empati.
Empati finner sin plass der mennesker har omsorg for hverandre.
Der mennesker har omsorg for hverandre avles ikke vold.

Ja til omsorg, nei til vold.

Gårsdagen kan vi ikke endre, men vi kan skape en morgendag som viser at vi har lært av det som skjedde i går.
– som viser at vi har vokst som menneske
– og som viser at vi har et felles mål om å skape en bedre verden for alle levende skapninger.

Vi har ikke lov til å miste troen på at det nytter, for om vi det gjør tar vi samtidig håpet fra dem som kommer etter oss. Våre barn og barnebarn fortjener bedre!

Ja til omsorg, nei til vold
er et «ja» til livet og et «nei» til det som bryter livet ned.

Toril Sonja Gravdal

– NEI TIL VOLD

Omsorg – tid til hverandre

«Styrke familien gjennom tiltak som gir tid og mulighet til omsorg for hverandre.» Slik lyder vår «Hensikt», som du kan lese i innledningen til Prinsippprogrammet vårt. På samme side kan du lese «Vår visjon» der det står: «Anerkjennelse av kvinners ulike valg gjennom livsfaser. Verdsetting av familien som bærebjelken i utviklingen av et godt samfunn.»

AV TORIL SONJA GRAVDAL

En gang for en del år siden var jeg med i 8.mars toget. Vi snek oss på en måte med, fordi på et parole-møte før den store dagen ble ingen av våre paroler godkjent av 8.mars komiteen. Dette var på den tiden da vi i forbundet snakket mye, og varmt, for kontantstøtten, mens de fleste andre, nokså ensidig, snakket om heldags barnehage for alle barn. Men så hadde vi da, til slutt, laget en parole der det stod: «Mer tid til familien». - Og vi tok oss den frihet å «regne med» at denne parolen var «grei nok». Da toget hadde startet opp fulgte vi etter, helt bakerst. Det tragikomiske ble at de andre deltagerne i toget gikk så fort at vi, som jo også ønsket å dele ut informasjonsmateriell underveis, stadig ble hengende etter. Så måtte vi småløpe da. Så, med parolen skrevet på et langt hvitt laken montert på høye trestokker imellom, oss hastet vi etter alle de andre. «Mer tid til familien», stod det. For meg ble det hele til en naken og ærlig symbolikk.

I en vervefolder som vi brukte på 90-tallet stod det: «Tid er mer enn penger. Det er en gave du kan dele med barna dine, hvis politikerne vil.» Det stod også: «Familiepolitikk er altfor alvorlig til å kunne overlates til politikere».

Ligger ikke kjernen til veldig mye akkurat her; i det å ha tid til hverandre?

I min levetid har jeg sett en utvikling der tidsklemme-karusellen går stadig fortere. Det har samtidig vært en utvikling der det offentlige har overtatt en stadig større del av de omsorgsoppgavene som hver enkelt av oss tidligere fylte store deler av hverdagene

våre med. Dette har igjen ført til at vi har fått et samfunn som mer og mer deles opp etter alder. Barna våre går i barnehage fra de er temmelig små. Skolen og SFO overtar store deler av omsorgen for de større barna. Ungdommen holder på med sitt på egne arenaer. De voksne er på sine jobber, og de riktige gamle bor i egne boliger og i institusjoner tilpasset deres behov.

Hvor blir det av arenaene der vi skal virke sammen? For er det ikke sånn at barn, unge, voksne, gamle - de har noe å lære av og til hverandre? Og er det ikke sånn at, dersom vi skal lære å omgås hverandre med respekt og verdighet, da må vi leve nær hverandre? Vi må være åpne for forskjelligheten, og vi må innrette oss på måter som gjør at vi kan ha det bra sammen.

I min egen barndom hadde jeg besteforeldre som alltid var der for meg. Deres livsvisdom, deres ro og deres gode tid er gaver som jeg bærer tett ved hjertet mitt. Det har betydd utrolig mye for meg gjennom hele livet. Besteforeldre er ressurser. Jeg jobber med jevne mellomrom i en barnehage. Og jeg ser stjernene og gleden i barnas øyne når de forteller at bestemor eller farfar er på besøk. Jeg tror de suger til seg alt det som voksne mennesker med lang livserfaring kan gi, og de elsker det.

Kanskje er en av de virkelig viktige utfordringene vi i vårt samfunn står overfor å bringe oss selv tilbake til en orden der generasjonene ikke lever så adskilt som i dag. Vi har skjøvet så mange av omsorgsoppgavene over på det offentlige at vi samtidig har mistet noe av det mest verdifulle vi har: den daglige tilgangen på hverandres erfar-

ing og visdom og den daglige treningen i å omgås hverandre uavhengig av hvor gamle vi er. I denne prosessen har også det fatale skjedd at mange mennesker har havnet i en hverdag der de opplever seg selv som «unyttige». Det er ikke lenger noen som har bruk for dem. Samtidig har vi, for en stor del, omskapt offentlig omsorg til noe som skal lønne seg. Det skal i hvert fall ikke koste for mye. Særlig kommer dette til uttrykk i omsorgen for gamle menneskene som er blitt så syke at de ikke lenger er «nyttige» for samfunnsøkonomien. Hvordan kan vi forvente at et samfunn, som omskaper syke mennesker til tall i et budsjett, skal kunne formidle verdier om menneskeverd, omtanke og omsorg? Hvilke signaler sender vi til de som skal vokse opp i det samfunnet vi har skapt?

Kanskje vil vi aldri klare å bygge oss ut av sykehuskøer og behandlingsbehov, men kan det hende at vi, dersom vi legger all den kunnskapen og alle de erfaringene vi har inn i arbeidet med å skape et samfunn som rikelig tar vare på oss som enkeltmennesker, også kan komme til å skape et samfunn som ikke bærer så mange symptomer på at noe er galt.

Når vi ser oss omkring, ser vi et samfunn med enorme utfordringer. Det blir vår felles oppgave å finne svar og løsninger. Vi kan forsøke å lukke oss inne i vår egen lille «lykkeboble», men vi vil fort oppdage at vi innhentes. Vi innhentes av virkeligheten. Og vi innhentes av det faktum at vår egen lykke faktisk er avhengig av at også andre mennesker har det bra. Det var noe med å elske andre som seg selv.

Vendepunkt

Vendepunkt er navnet på Regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2008-2011. Den etterfølger Vold mot kvinner 2000-2003 og Vold i nære relasjoner 2004-2007.

"Vi vet at volden som skjer hjemme sjelden blir tatt tak i. Til tross for at den rammer oss der vi skal være aller tryggest – i hjemmet. Vold i nære relasjoner er kriminalitet. Kriminalitet er et samfunnsansvar." Dette uttalte justisminister Knut Storberget i pressemeldingen ved presentasjonen av den nye handlingsplanen. Regjeringen skal tydeliggjøre at vold som utøves i hjemmet er et offentlig ansvar.

Av ANN-LOUIS NORDSTRAND

Handlingsplanen Vendepunkt er laget i samarbeid mellom Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Justis- og politidepartementet og Kunnskapsdepartementet. Den presenterer tiltak som skal bidra til at politiet, utdanningsinstitusjoner og hjelpeapparatet blir bedre skolert, mer samordnet og dyktigere til å avdekke, forebygge og ivareta de mange og sammensatte problemstillingene vold i nære relasjoner reiser.

Vold rammer barn, kvinner og menn i alle aldre, og både kvinner og menn kan være voldsutøvere. Likevel er kvinner i større grad enn menn utsatt for den mest alvorlige volden. Derfor er det, som det påpekes i handlingsplanen, særlig viktig å ha fokus på menns vold mot kvinner. Men den mest sårbare gruppen er barna. Handlingsplanen legger opp til at arbeidet med å beskytte barn mot vold skal ha høy prioritet.

Vi er glade for at Regjeringen og departementene vektlegger dette arbeidet. Det er satt av midler i inneværende års budsjett for de berørte departement for å gjennomføre tiltak i planen, og tiltakene skal tilpasses de årlige budsjett i perioden 2008-2011. Vårt håp er at dette skjer som en naturlig følge av viktigheten av dette arbeidet.

Om lag hver fjerde kvinne i verden utsettes for vold i eget hjem, det stedet man skal være tryggest. Vold i

hjemmet er en av hovedårsakene til skader og død blant kvinner. I nesten halvparten av tilfellene der kvinner blir drept er gjerningspersonen nåværende eller tidligere partner. Når man også tar høyde for at i mange tilfeller er det barn involvert, enten som vitne til vold eller direkte utsatt, ser vi at omfanget er skremmende stort.

For å bekjempe volden må det settes i verk tiltak på alle fronter, og til alle involverte.

Handlingsplanen tar sikte på å forebygge og bekjempe alle former for vold i nære relasjoner gjennom følgende syv målsettinger:

- Ofrene skal sikres nødvendig hjelp og beskyttelse
- Voldsspiralen skal brytes ved å styrke behandlingstilbudet til voldsutøveren
- Ofrene skal gis tilbud om tilrettelagte samtaler med voldsutøver
- Kunnskap og samarbeid i hjelpeapparatet skal styrkes
- Forskning og utviklingsarbeid skal iverksettes
- Vold i nære relasjoner skal synliggjøres
- Vold i nære relasjoner skal forebygges gjennom holdningsendringer

Under disse målsettingene presenteres det samlet 50 tiltak i handlingsplanen. Flere av disse tiltakene retter seg mot barn. Barn som opplever vold i hjemmet er utsatt for store påkjenninger, de frarøves en trygg

barndom og kan få redusert livskvalitet.

Blant tiltakene rettet mot barn er noen rettet direkte mot barna og noen som skal bidra til å styrke deres omsorgspersoner i rollen som foreldre. Hjelpetilbudet til barn skal bli bedre og barn skal også gis selvstendig rett til voldsoffererstatning.

– Kvinner har rett til et samliv fritt for vold og trusler. Barn skal sikres en oppvekst uten overgrep og frykt. Vi har ikke lov til å snu oss bort, verken som medmenneske eller samfunn, sier justisminister Knut Storberget.

MER PENGER TIL KVALITETSOMSORG ?

Handlingsregelen sier at oljepengene ikke skal brukes. De skal plasseres i fond.

Rentene derimot, som pr dato er beregnet til 4 %, kan overføres til statsbudsjettet.

Oljefondet var på svimlende og ufattelige 2,5 billioner kroner ved utgangen av 2007! Så rentene må kunne utgjøre et betydelig tilskudd til statsbudsjettet i årene som kommer.

Blir det mer penger til kvalitetsomsorg, mon tro?

Kilde: Dagsavisen

OVERGREP MOT ELDRE

I Norge finnes ingen undersøkelser som med sikkerhet kan si hvor mange eldre som utsettes for vold og overgrep. Den eldste delen av befolkningen er enten ikke omfattet av de ulike befolkningsundersøkelsene som er gjennomført, eller de er sterkt underrepresentert og lite tilbøyelige til å svare. Med utgangspunkt i utenlandske undersøkelser og kliniske erfaringer fra Norge, kan vi likevel anslå at fire til seks prosent av den eldre befolkningen i Norge har vært utsatt for vold og overgrep årlig etter at de fylte 65 år.

De fleste av oss forbinder overgrep med fysisk vold. Eldre mennesker kan bli dårlig behandlet på ulike måter. Verbal utskjelling kan være like destruktivt, opprivende og skadelig som fysiske overgrep. Psykisk overgrep kan være kombinert med økonomiske, fysiske eller seksuelle overgrep. Omsorgssvikt og mangel på hjelp er også overgrep. Trusler og engstelse for hva som kan komme til å hende kan også være overgrep.

Fra brosjyren "Overgrep mot eldre", som kan bestilles fra Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress A/S, tel 22595500 E-post: postmottak@nkvts.unirand.no

14. JANUAR I ÅR MOTTOK TOVE SMAADAHN , VED KRISESENTERSEKRETARIATET, ZOLA-PRISEN FOR SITT ARBEID. FOR TOVE HANDLER DET OM AT:

«Retten til et liv uten vold er en menneskerett»

AV TORIL SONJA GRAVDAL

Zola-prisen tildeles personer som åpent og uredd har avdekket eller motarbeidet forhold i Norge som truer grunnverdier i det norske samfunn; menneskeverd, demokrati og rettssikkerhet.

I sin tale ved prisoverrekkelsen innledet Tove Smaadahl med å takke en rekke mennesker. Hun la samtidig stor vekt på at hun ønsket å dele denne prisen med alle de tusen modige «krisedamer», som gjennom sitt mot og sitt ideologiske og kvinnepolitiske engasjement, har fått samfunnet til å endre sitt syn på menns vold mot kvinner. «De tiltakene som alle disse modige kvinnene har kjempet frem, blant annet krisesentrene, har vært et av de viktigste sosialpolitiske tiltak for kvinner etter den 2. Verdenskrig. Jeg har kun vært en del av dette arbeidet», sa hun.

«Prisen bidrar til å gi både krisesentrene og meg i kampen mot menns vold mot kvinner og barn legitimitet. Dette arbeidet har i mange år vært , og er, et arbeid fylt med mye motstand og myter. For meg personlig gir prisen meg tillit og styrke til å fortsette kampen. Vi har dessverre mye arbeid foran oss før vi kan leve i en verden uten menns vold mot kvinner, som er vår visjon.»

«Gjennom mitt arbeid på krisesenteret har jeg møtt mange hundre kvinner og deres barn som har vært utsatt for grove overgrep og krenkelser. Jeg kan fortelle sterke historier både om kvinner det ikke har gått så bra med og om kvinner det har gått bra med. Jeg har møtt noen kvinner som ble drept av mannen som sa at han elsket henne, fordi hennes rettssikkerhet ikke ble ivartatt av

samfunnet etter oppholdet på krisesenteret. Jeg har møtt voldsutsatte kvinner som var deprimert, isolert, ensomme, følte skam og skyld. Enkelte så ingen annen utvei i en håpløs livssituasjon enn å ta sitt eget liv. Gjennom ROSA-prosjektet har jeg møtt kvinner som er kjøpt og solgt som en handelsvare inn i prostitusjonen. Heldigvis har jeg også møtt flest kvinner, som gjennom støtte og hjelp i en krenkende livssituasjon, har klart å bruke sin styrke og lever i dag et liv uten vold og krenkelser. Møtene med disse kvinnene har opprørt meg sterkt, og til tider, gjort meg meget sint. Samtidig har jeg gjennom mitt arbeid sett at hver kamp, både på individ- og samfunnsnivå ikke har vært forgjeves.»

Tove er svært opptatt av den store betydningen krisesentrene har. Hun mener at det at kvinner søker hjelp, og at det finnes sentre som tar dem imot, ikke kan verdsettes høyt nok.

I særlig alvorlige tilfeller, der kvinner utsettes for drap, er gjerningsmannen, i nær halvparten av tilfellene, offerets nåværende eller tidligere partner. I regjeringens nye handlingsplan går det fram at disse sakene nå skal kartlegges. Målsettingen med dette er å identifisere risikofaktorer og å utvikle forebyggende tiltak. Krisesentrene spiller allerede nå en viktig rolle i denne sammenheng.

«Motstanden mot kunnskap om vold og dens konsekvenser er en viktig sosial og kulturell betingelse for at volden opprettholdes.

Kvinnevoldsutvalget, som overlevte Norges første offentlige utredning i 2003 om «Retten til et liv uten vold», sier klart at erkjennelsen av denne motstanden er en forutsetning for å kunne iverksette et effektivt

voldsforebyggende og – bekjempende arbeid. I mange år har det stort sett vært feminister, krisesentrene og kvinneorganisasjoner som har stått på barrikadene i kampen mot menns vold mot kvinner. Det er derfor med stor glede at vi de siste årene opplever at flere store organisasjoner som LO, Amnesty og Norsk Folkehjelp vil arbeide mot menns vold mot kvinner og kvinners rettigheter både nasjonalt og internasjonalt. Når utfordringene synes spesielt viktige nå, så er det blant annet fordi mangfoldet og kompleksiteten i et flerkulturelt samfunn ser ut til å ha ført til at mange ønsker å kultifisere volden. Jeg ønsker å presisere at menns vold mot kvinner er et internasjonalt problem, og begås av menn i alle samfunn, uavhengig av hvilken nasjon eller religion mannen tilhører», sier Tove.

«Jeg har gjentatte ganger påpekt at de langsiktige perspektivene må opprettholdes. Her tenker vi spesielt på innlæring- og sosialiseringssprosessen av de unge. Hvis vi skal få stoppet alle former for undertrykking av kvinner i samfunnet, må arbeidet for likestilling styrkes.»

Regjeringens nye handlingsplan mot vold i nære relasjoner beskriver 50 tiltak, både i forhold til hjelp og beskyttelse av voldsutsatte, og i forhold til kunnskap, forskning og forebyggende arbeid. Mange av disse tiltakene er resultat av det målrettede, politiske arbeidet som Tove Smådal og Krisesentersekretariatet og har vært en svært viktig del av.

Krisesentersekretariatet har
telefon 23010341 / 90579118
E-post: ks.sekretariatet@oslo.online.no
Web: www.krisesenter.com

TOVE KAN OGSÅ FORTELLE OM ET PROSJEKT HUN HAR VÆRT INITIATIVTAKER TIL:

ROSA-PROSJEKTET

Formålet med ROSA-prosjektet er å sikre trygge oppholdssteder med tilgang til nødvendig bistand og informasjon til kvinner utsatt for menneskehandel, samt veiledning og informasjon overfor de ansatte på bostedene. Å ivareta kvinner utsatt for menneskehandel har vært en stor utfordring for ROSA og krisesentrene. Hvis en ser bort fra manglende tilbud når det gjelder helse- og sosial rettigheter for mange av brukerne, må en kunne si at kvinnene har fått god bistand den tiden de har vært under beskyttelse av ROSA. For å få til en helhetlig bistandskjede kreves det imidlertid at det skjer en oppfølging etter krisesenteroppholdet, da spesielt med tanke på de som får avslag på sine oppholdssøknader og returneres til hjemlandet eller første asylsøkerland. Denne oppfølgingen har ikke vært tilstede, og prosjektet har heller ikke hatt kapasitet til å følge opp. (Fra Årsrapport 2006 – ROSA) (reetablering, oppholdssteder, sikkerhet, assistanse) www.rosa-hjelp.no

Tove Smaadahl:

– Målet er at vi alle skal leve i et samfunn som gir trygghet og utviklingsmuligheter. Vår visjon må være: Alle mennesker må slippe å leve med trussel om vold, voldtekt og drap som en del av hverdagen for seg selv eller sine venner. Retten til et liv uten vold er en menneskerett. Selv om vi ikke er kommet dit vi skal, så er vi i alle fall ikke der vi var.

FAKTA OM VOLD MOT KVINNER

- 1 av 3 kvinner i verden er blitt utsatt for vold
- Om lag hver fjerde kvinne i verden utsetes for vold i eget hjem
- På verdensbasis blir 1 av 5 kvinner voldtatt i løpet av livet
- Vold mot kvinner utgjør en global helsetrussel på linje med hiv/aids og kreft
- Vold i hjemmet er en av hovedårsakene til skader og død blant kvinner i hele verden
- Tusenvis av jenter og kvinner blir hvert år utsatt for æresdrap av medlemmer av egen familie
- Millioner kvinner og jenter blir kjøpt og solgt verden over - enten inn i ekteskap, prostitusjon eller slaveri
- Hundretusentalls kvinner blir solgt til lokale prostitusjonsmarkeder i Europa. Mange av kvinnene blir trafikkert inn i prostitusjon i Norge
- Det anslås at ca 3 millioner jenter under 15 år står i fare for å bli kjønnslemlestet hvert år. På verdensbasis er det estimert at mellom 100-140 millioner jenter og kvinner er omskåret
- 1 av 10 kvinner over 15 år har opplevd voldtekt i Norge
- På grunn av menns vold er over 1000 kvinner i Norge på flukt.
- Mellom 1000 og 1200 kvinner går til enhver tid med voldsalarm i Norge
- I 2006 tok 25 000 kvinner kontakt med krisesentre i Norge.
- 500 000 kvinner ble voldtatt i forbindelse med folkemordet i Rwanda
- 60 000 kvinner ble voldtatt under krigen i Kroatia og Bosnia Herzegovina

Kilde:
FOKUS

www.krisesenter.com

WHO

Verdensbanken

I MIDTEN AV FEBRUAR FLYTTER KRISESENTERET I ASKER OG BÆRUM TIL NYE LOKALER. HUSET DE FLYTTER I FRA BLIR TIL:

«Mennenes hus»

Tove Gilje er daglig leder ved stiftelsen Kriesenteret i Asker og Bærum. Mange vil kjenne henne igjen fra den tiden hun arbeidet i sekretariatet i forbundet vårt. Siden 2002 har hun vært en av drivkreftene i arbeidet med å etablere et tilbud til menn som bruker vold. Som det første kriesenter i landet åpnet stiftelsen, allerede i høst, "Mennenes hus". To psykologer er ansatt, og har, midlertidig, sitt virke fra kontorer i Oslo. Hit kommer menn på eget initiativ, og hit kommer menn som er blitt motivert av andre eller som er blitt anvist fra andre instanser. I februar får "Mennenes hus" nye lokaler på Wøyen i Bærum.

AV TORIL SONJA GRAVDAL

ALTERNATIV TIL VOLD

Det er tankegangen til Alternativ til vold som ligger til grunn for det nye prosjektet. Ønsket har hele tiden vært å se voldsproblematikken i et bredere perspektiv. Styringsgruppen for "Mennenes hus" ledes av politimesteren i Asker og Bærum, og i gruppen sitter også ordførerne fra begge de to kommunene. Bærum kommune har gitt mulighet for fortsatt leie av huset på Wøyen til dette formålet. I kompetansteamet, som ble etablert i 2002, finnes både representanter fra politiet, kriesenteret, helse/psykiatri og barnevern. Barnevernsvakten i Asker og Bærum har vært spesielt aktive i det tverrfaglige samarbeidet som har pågått siden prosjektets oppstart. I 2003 arrangerte kompetansteamet en stor familievold konferanse, med den beskrivende tittelen "I de beste familier".

ET KOMPLEKST PROBLEM

I prosjektbeskrivelsen står det blant annet: "Familievold bør angripes på tre nivåer; samfunns-, gruppe- og individnivå. Gjennom et integrert perspektiv bygget på en erkjennelse av at familievolden er et komplekst problem som må ses ut fra en psykologisk, sosiologisk og politisk synsvinkel og favne alle involverte parter, både kvinner, barn og menn."

OMVENDT VOLDSALARM

Bakgrunnen for at et døgntilbud til menn ble foreslått akkurat i Asker og Bærum, er at det i disse to kommunene også er etablert et prøveprosjekt med omvendt voldsalarm. Det vil si at det er den voldsdømte, i stedet for offeret, som blir utstyrt med alarm. Hvis den voldsdømte oppholder seg på steder der han, på grunn av idømt besøksforbud, ikke har lov til å være, slår alarmen ut. Man har sett et klart behov for å gi disse mennene et tilbud som skal ha både en forebyggende og en behandlende funksjon.

BEHANDLING OG OPPFØLGING

Hovedformålet er et tilbud om frivillig behandling. Man vil imidlertid også ha et programorientert opplegg som legges til rette for personer som er dømt til terapi. Terapitilbudet skal gis både individuelt og i grupper, og det skal være prosessorientert. Det skal gis tilbud om oppfølging av tidligere klienter også etter at disse har avsluttet terapien. "Mennenes hus" skal også, forløpende, kartlegge hvilke behov som finnes.

SYNLIGGJØRING

Det er viktig å gjøre tiltaket på Wøyen kjent, slik at man når ut til alle som trenger å vite om tilbudet. Nødvendig informasjon vil bli spredt i de forskjellige aktuelle etatene, og man vil besøke skoler og institusjoner i informasjonsøyemed.

Tove Gilje er glad for at det nå er etablert et tilbud til menn som utøver vold. Hun er opptatt av å se voldsproblematikken i et bredt perspektiv. I den sammenhengen har det også vært viktig for henne at kriesenteret har hatt både kvinnelige og mannlige ansatte. "Det er viktig med gode rollemodeller av begge kjønn", sier hun. "Det gjelder både for kvinnene og barna, og det gjelder for de mennene som nå får hjelp."

BARE MENN KAN STOPPE VOLD MOT KVINNER

«Dette samfunnsproblemet blir ikke borte før vi menn lærer sønnene våre at vold mot kvinner er galt uansett». «Vi som er voksne menn, må ta et oppgjør med de holdningene til kvinner som eksisterer i mannskulturen!» Dette sa generalsekretær i Amnesty i Norge, John Peder Egenæs, etter at Amnesty International Norge og Reform – ressursenter for menn, tidligere i år lanserte en felles rapport om menns holdninger til vold mot kvinner. Rapporten viste blant annet følgende:

- Annenhver mann mener en kvinne er helt eller delvis ansvarlig for å ha blitt utsatt for seksuelle overgrep dersom hun flørter åpenlyst
- Fire av ti menn oppfatter vold som et samfunnsproblem i Norge
- Fire av ti menn kjenner til en mann i sin omgangskrets eller sitt nærmiljø som har utøvet vold mot kvinner.
- To av tre uttrykker at de vill ha grepet inn for å stoppe en voldshandling.
- Tre av fire menn mener at menns vold mot en kvinnelig partner aldri kan rettferdiggjøres. Likevel legger mange menn hele eller deler av ansvaret for overgrep på kvinner.
- Menn gir uttrykk for at de gjerne vil gripe inn for å stoppe volden. Likevel forholder hver fjerde mann seg passiv når han får vite om en kvinne som utsettes for vold.

Kilde: Amnesty Magasinet

«Vold mot kvinner er kanskje det største brudd på menneskerettighetene. Så lenge volden fortsetter, kan vi ikke hevde at vi har gjort framskritt når det gjelder likestilling, utvikling og fred.»

Kofi Annan

VOLD MOT KVINNER – ET GLOBALT PROBLEM

“I mange kulturer blir kvinner betraktet og behandlet som underlegne eller annenrangs mennesker. Fordommer mot kvinner er dypt rotfestet. Alle former for kjønnsbasert vold er et stadig tilbakevendende problem, også i industrilandene. Kofi Annan sa i sin tid som FN’s generalsekretær. “Vold mot kvinner har et globalt omfang og forekomme i alle samfunn og kulturer. Det er noe som berører kvinne uten hensyn til rase, etnisk gruppe, sosial bakgrunn, status eller fødested.”

“Kvinner skal ikke være undertrykte ofre menn som utnytter dem, behandler dem dårlig eller utsetter dem for en eller annen form for mishandling. En gift kvinne skal som sin manns dyktige motstykke være lykkelig og tilfreds.”

Fra bladet “Våkn opp!” nr 1. 2008

FULLE JENTER BLIR SEX-OFRE

Hver tiende tenåringsjente på vestkanten i Oslo er blitt utsatt for sexovergrep på hjemme alene-fester, viser en ny undersøkelse. Politiet er bekymret for alkoholforbruket. En del drikker så mye at de blir sanseløst beruset. Da blir de lett ofre. Politioverbetjent, Hanne Persson, kan fortelle at politiet har sett flere saker der jenter som har gått for å legge seg litt

nedpå, senere har oppdaget at de er blitt kledd av og fotografert med mobiltelefon. Distribusjon av slike bilder er det helt umulig å stanse. Politiet etterlyser mer ansvar hos foreldre. Undersøkelsen viser at tenåringene drikker mer når foreldrene reiser bort, og mindre når foreldrene sitte oppe og venter på dem eller henter dem på festen. Majorstua politistasjon oppleve hver helg tilfeller der hjem blir rasert av festing mens foreldrene er bortreist.

Kilde: Dagsavisen

ALARMER SPRENGER POLITIETS BUDSJETT

Nordmenns behov for mobile voldsalarmer øker så sterkt at det sprenger politiets budsjett. I dag er 2000 voldsalarmer i bruk og i beredskap og behovet øker med 10-20 alarmer hver måned. Politiets Data- og Materielltjeneste fikk ni millioner kroner til drift og forvaltning av voldsalarmer i 2007. Før året var omme måtte direktøren for tjenesten, Lars Henrik Bøhler, søke Politidirektoratet om fullmakt til å overskride voldsalarmbudsjettet med 2,9 millioner kroner. «Bruk av mobile voldsalarmer er ikke noe man reduserer på grunn av økonomiske begrensninger», sa han til Dagsavisen. «Vi vil sørge for at alle som trenger det får alarm...»

Kilde: Dagsavisen

VOLD BLANT NORSKE JENTER

- 38,7 prosent av norske jenter ble utsatt for vold i 2005, 29,3 prosent i 1995
- 18 prosent av jentene som ble utsatt for vold i 2005 ble det mellom tre og seks ganger
- 31,8 prosent av jentene brukte vold mot andre i 2005
- Typen vold jenter utøver er grovere nå enn for ti år siden.

Kilde: MMI/Dagbladet.

Studiene er utført blant 14-åringer på norske ungdomsskoler

Bastøy fengsel

– VERDIBASERT ENDRINGSARBEID

Av TORIL SONJA GRAVDAL

PÅ FENGSELETS HJEMMESIDE
KAN VI UNDER DENNE OVER-
SKRIFTEN LESE:

«Bastøy fengsel ønsker å formidle verdier og holdninger knyttet til økologi og humanisme. Fengselet skal drive ansvarstrening for innsatte gjennom målrettede tiltak knyttet til disse verdiene og derved bidra til at innsatte blir loydlige borgere. Vår oppgave er å skape best mulig utviklingsmuligheter for den enkelte og dermed legge et grunnlag for mulig endring.»

Fengselet har tilbud om kriminalitetsrelaterte programmer. Det tilbys samtalegrupper for innsatte med volds- og rusproblemer etter Alternativ Til Vold- modellen. RiF – Rus i

Fengsel er et annet tilbud til innsatte med rusproblemer. Det finnes også AA grupper og AN grupper (anonyme alkoholikere og anonyme narkomane). I tillegg til dette har fengselet et godt samarbeid med eksterne behandlere innen vold- og sedelighetsproblematikk.

I utgangspunktet er Bastøy fengsel en utslusingsanstalt for innsatte med lange og mellomlange dommer. Det er imidlertid også mulig å søke seg direkte inn på Bastøy, dersom dette anses som sikkerhets- og hensiktsmessig forsvarlig. Det blir forventet en åpen innstilling i forhold til å bearbeide egen livsstil og til å ta ansvar. Man ser på sysselsetting som en viktig livsverdi og legger vekt på at alle innsatte er aktivisert. Derfor er det er en generell arbeidsplikt.

Arbeidstilbudene er mangfoldige. Øyas største arbeids-bedrift er landbruket, som drives økologisk. Fengselet har særlig profilert seg i forhold til økologi, natur og miljø, som har en prioritert status. Det finnes også arbeidstilbud i mekanisk-bygningsteknisk vedlikehold, renhold og kjøkken, på fengselets fiskesjark og ferje, på biblioteket, i kirken og i fritidssektoren.

FRA HJEMMESIDEN:

Om hva indianerne lærte Bastøy.
Økologi, natur og miljø.

Bastøy er ei grønn øy, og grønnfargen friskner stadig til. Mot slutten av 90-årene bestemte man å igangsette en rekke tiltak for å bedre øyas praktfulle natur, den dyrkbare jorda og miljøet blant annet gjennom overgang til

En innsatt roer en hest som fraktes i båt.

Litt av den frodige naturen på øya, innfelt er et bilde av fyret.

økologisk landbruk, sikrere avfallshåndtering og orientering mot alternative energikilder basert på stedlige ressurser. Ideen bak det hele var enkel, og bygd på gammel indiansk naturfilosofi: «Vi eier ikke naturen. Vi låner og forvalter den i våre liv med tanke på våre etterkommere». Ved å tilpasse Høvding Seattles filosofi vår viktige samfunnsoppgave håper vi å kunne bidra med nye verdier i kriminalomsorgen. »

Bastøy er unik i fengsels-Norge, også ganske sikkert på verdensbasis. Øya har status som landskapsvernområde som også omfatter et naturreservat. Fengselets bygninger er fredet. «Derfor var det naturlig å tenke

seg disse verdiene som aktiva i moderne kriminalomsorg forsterket gjennom aktivt naturvern, naturbruk, økologi og sunt miljø. Dette er spennende verktøy for å søke å nå vårt samfunns overordnede kriminalpolitiske mål: Å redusere tilbakefall til kriminell atferd etter endt soning. Økologi er et vidt begrep, men handler i hovedsak om å ta vare på-, bry seg om- og ta ansvar for framtiden. Ved å mestre kunnskapsformidling om slike verdier, håper vi å kunne gi våre innsatte et bedre startspor for å skape et kriminalfritt liv i en trygg, god framtid.»

Kilde: www.bastoyfengsel.no

MOR SLÅR MEST

En ny NOVA rapport viser at mødre slår barna sine oftere enn fedre. Forsker Svein Mossige, som, sammen med Kari Stefansen, står bak rapporten, sier at det kan være flere årsaker til dette. Den ene er at kvinner oftere enn menn er aleneforsørgere. Ofte er også mor mer sammen med barna sine enn det far er. Undersøkelsen viser også at barna får størst problemer når volden kommer fra mor. Grov vold fra far viser seg å føre til økt risiko for spiseforstyrrelser, angst og dissosiasjon, mens grov vold fra mor gir økt risiko for selvmordsforsøk. Svein Mossige mener at det må jobbes med holdningsendringer, særlig når det gjelder mild vold mot barn. «Ut fra undersøkelsen ser vi at fysisk vold, enten den er mild eller grov, setter spor i barna som opplever den. Og det er ikke alltid foreldre selv klarer å skille mellom hva som er mild eller grov, vold», sier han. Han reagerer på oppslag i media som sier at ris og dask på rumpa er greit i barneoppdragelsen. «Vår undersøkelse viser at mild vold er relativt utbredt, og at slik vold kan ha uheldige virkninger på den som opplever den.»

Barneombud Reidar Hjermann er også bekymret. Han mener at det er svært uheldig at vold mot barn framstilles som greit.

Voldsforsker Ragnhild Bjørnebekk, uttaler i Dagbladet at funnene i rapporten muligens kan ses i sammenheng med at folk har en mer stressende hverdag enn tidligere. Hun mener også at det kan være noe i myten om at «far slår mor, og mor slår barnet». «Langvarig press og stress på mor kan senke terskelen for å utøve fysisk vold».

Annen forskning viser også at stadig flere kvinner bruker fysisk vold. En slik økning har vært registrert siden 1980-tallet. Andelen kvinner i norske fengsler øker, og flere kvinner er antisosiale. I 2004 gav Hilde Pape ut en forskningsrapport om vold i nære relasjoner. Denne rapporten viste at kvinner tyr til vold like ofte som menn. «Vi opplever imidlertid en del mørketall her. Det har vært vanskelig å få fram fakta, fordi voldsforskning til nå hovedsakelig har dreid seg om menn», uttalte Pape i Dagbladet.

Barne- og likestillingsminister Manuela Ramin-Osmundsen mener at funnene fra NOVA-rapporten bør vekke bekymring. Hun ønsker å styrke kompetansen til familievernkontorene, og hun ønsker bedre opplæring av pedagoger og lærertudenter i forhold til det å avdekke vold mot barn.

Kilde: Dagbladet

NY RAPPORT:

«Voldsutsatt ungdom i

«Forebygging av vold og overgrep mot barn og ungdom har stått på den politiske dagsorden i Norge siden 1970-tallet, og forbud mot bruk av vold mot barn ble innarbeidet i Barneloven i 1981. Norge er også forpliktet gjennom FNs Barnekonvensjon til å beskytte barn og ungdom mot vold og overgrep, og følge utviklingen i forekomst av dette problemet. En verdensomspennende studie av vold mot barn, gjennomført på initiativ fra FNs høykommissær for menneskerettigheter, UNICEF og WHO, avdekket at mye av volden mot barn fortsatt er skjult, hemmeligholdt, underrapportert og mangelfullt registrert. I Norge er omfanget av vold og overgrep mot barn og ungdom i svært liten grad systematisk undersøkt.»

AV TORIL SONJA GRAVDAL

Dette står å lese i innledningen til rapporten "Voldsutsatt ungdom i Norge". Forfattere er Line Schou, Grete Dyb og Sidsel Graff-Iversen. Bak rapporten står Folkehelseinstituttet sammen med Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. I Soria Moria erklæringen slås det fast at arbeidet med å beskytte barn mot vold og overgrep skal være høyt prioritert. Studien er et bidrag i denne sammenheng til å framskaffe kunnskap om barn og unge som utsettes for vold og overgrep.

UROVEKKENDE RESULTATER
Resultatene som omtales i rapporten framkommer i helseundersøkelser gjort av Folkehelseinstituttet i seks

fylker: Oslo, Hedmark, Oppland, Nordland, Troms og Finnmark. Noe i underkant av 16 000 femten- og sekstenåringer fikk spørsmålene «Har du selv vært utsatt for vold (blitt slått, sparket eller lignende) de siste 12 månedene?» og «Har du i løpet av de siste 12 månedene selv opplevd seksuelle overgrep (for eksempel blotting, beføling, ufrivillig samleie m.m.)?» Ungdommen fikk også spørsmål om helse, livsstil og sosiale forhold.

Undersøkelsen tyder på at rundt 22 prosent av 15-16 åringer i Norge er utsatt for vold og/eller seksuelle overgrep i løpet av ett år. Blant de unge som var utsatt for vold, var 11 prosent av guttene og 21 prosent av jentene utsatt for flere typer krenkelser. Forekomsten av vold og seksuelle overgrep var høyest i

Oslo og i de tre nordligste fylkene. Oslo lå høyest i forhold til vold fra annen ungdom, mens Oppland hadde de laveste tallene. Finnmark hadde høyest andel unge utsatt for seksuelle overgrep og vold fra voksne.

SAMMENHENG MELLOM OVERGREP OG HELSE

Det synes klart at det er en sammenheng mellom volds- og overgrepsutsatthet og helse. Dette kommer fram når ungdommene i undersøkelsen vurderer egen helse, hvorvidt de har psykiske plager og om de opplever smerter. Analysene tyder på at forskjellene her ikke skyldes økonomi eller alkoholbruk, noe som ellers kunnet tenkes å ligge bak både helseforhold og voldsutsatthet.

Norge»

BEHOV FOR FORSKNING

Resultatene i undersøkelsen viser klart at dette er et område som trenger å belyses ytterligere. Sammen med mer kunnskap er det behov for utvikling av gode metoder for å kartlegge omfanget av vold mot barn og ungdom. Resultatene tilsier også at spørsmål om vold bør inngå i en regelmessig nasjonal helseovervåking

RAPPORTEN KAN BESTILLES HOS:

Folkehelseinstituttet, Avd. for kommunikasjon
Pb. 4404 Nydalen, 0403 Oslo
tel. 23408200
eller: publikasjon@fhi.no
Les mer: www.fhi.no

Grete Dyb er spesialist i barne- og ungdomspsykiatri og seksjonsleder ved Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. Hun sier til Kvinner & Familie: «Kunnskapen vi i dag har om seksuelle overgrep mot barn, har ført til en økende erkjennelse av problematikken. Seksuelle overgrep mot barn skjer; også der hvor barn skal kunne føle seg trygge – som i hjemmet, på skolen eller i barnehagen. Denne kunnskapen må også formidles til barna, tilpasset barnets modenhet og utviklingsnivå. Bedre kunnskap om seksuelle overgrep vil gjøre barn og ungdom bedre rustet til å gjenkjenne situasjoner hvor de eller andre barn er i fare og noen overgrep kan dermed forhindres. Dersom seksuelle overgrep i større grad snakkes om på skole og i barnehager, – på lik linje med mobbing og fysisk vold, blir det lettere å stille spørsmål eller komme med betoelser av seksuell karakter. Informasjon om seksualitet og seksuelle overgrep bør gis til barnet både på skolen og i hjemmet, og helst i samarbeid mellom disse arenaene.»

UNDERVISNINGSMATERIALE – DVD OG MANUAL:

«Se min kjole – Oda i dommeravhør»

For lag som ønsker å lage studesirkel om vold og overgrep, kan denne filmen være til nytte.

Filmen og manualen er et undervisningsopplegg som primært er rettet mot politi- og påtalemyndighet. Den henvender seg også til barnevern og til helse- og skoleetaten. Vi følger episoder i Odas liv, før vi blir med på dommeravhør der en ny metode for avhør av barn er tatt i bruk.

I manualen, som følger filmen, får vi en beskrivelse av gjennomføringen av avhøret og en kortfattet teoretisk bakgrunn. Metoden som presenteres er utviklet av de to forskerne Kari Trøften Gamst og Åse Langballe. Den tar utgangspunkt i deres doktorgradsarbeid og arbeidet er gjort på oppdrag fra Justisdepartementet.

DVD og manual kan bestilles på www.cynergi.no/kjole pris kr 250.-

BOKANMELDELSE

AV TORIL SONJA GRAVDAL

«Bjørnen sover» – om vold i familien

Dette er tittelen på Knut Storbergets nye bok. Med seg i redaksjonen har han hatt noen av landets fremste eksperter på familievold: universitetsstipendiat ved Senter for kvinne- og kjønnsforskning, Beret Bråten, Seniorrådgiver i Justisdepartementet, Ellen Rømming, og forsker ved Nasjonalt kompetansesenter om vold og traumatisk stress, Kristin Skjørten.

Søkelyset rettes mot familievoldsproblematikken i hele sin bredde. Det handler om offer og gjerningsmann, om samfunnets holdninger, rettsstystemet, om hvilken hjelp som finnes, og, mer enn noe, om hva familievold gjør med de barna som opplever den.

Boken er et viktig bidrag til arbeidet med å løfte familievoldsproblematikken fram i lyset. Den gir viktig informasjon til dem som møter problemene i sitt arbeid med mennesker, og den gir støtte og hjelp til de som opplever, eller har opplevd, vold i sin egen familie.

I boka kan vi blant annet lese om Kenneth og Hakan, som utgjør rapduoen "Tonna Brix". Låten deres "Vendepunkt" har gitt tittelen til regjeringens nye handlingsplan mot vold i nære relasjoner. Begge guttene har kjent familievold nært på kroppen, og teksten i sangen forteller om drapstrusler, psykisk terror, fyll

og politi. I refrenget leser vi: "... undertrykt så mange år. Levd under frykt så mange år. Vendepunktet kom til slutt, så vi kom oss ut".

Knut Storberget, som selv har opplevd familievoldens forbannelse, skriver i forordet blant annet: "Vi vet at volden som skjer i hjemmet sjelden blir tatt tak i. Til tross for at den rammer oss på det stedet som er selve grunnlaget for livene våre. Der man skal være aller tryggest. Volden og utrygghet i nære relasjoner svir flere ganger så hardt. Den er minst en trippel krenkelse." "Det er flere enn

pappa som sover. Det er som om de fleste har hengt ut en lapp på ytterdøra si lik den vi finner på hotellrom; "Vennligst ikke forstyrre/Please do not disturb". Mørketallene er store. I lang tid er volden som rammer kvinner og barn blitt kalt husbråk. Men det er det ikke. Dette er svært alvorlig kriminalitet. Samfunnet sover som bjørnen."

Boka gir mye viktig informasjon også om den historikken som finnes i forhold til samfunnets engasjement i voldsproblematikken. Den egner seg godt som grunnlag for studiesirkler. Noe å tenke på for lokallagene?

Redde små barn

Av ANN-LOUIS NORDSTRAND

I tilfeller med omsorgssvikt i egne hjem, er de små barna de mest sårbare. Tusenvis av barn bruker kreftene sine på å beskytte seg mot vold, overgrep og omsorgssvikt. De er tause men ofte fryktelig redde. I de fleste tilfeller får ikke barna hjelp før de er påført betydelig skade.

Dette er bakgrunnen for et engasjement som nå er munnet ut i reddesmå.no, et nettverk hvor fagfolk, politikere og privatpersoner gir sin støtte til arbeidet for å bekjempe vold, overgrep og omsorgssvikt mot barn. Initiativtakere er Øivind Aschjem og Siri Søftestad som begge har arbeidet med vold og overgrep mot barn i en årrekke.

Tiltak må settes i verk for å beskytte redde små barn. -Redde barn har ikke tid til å vente, sier Øivind Aschjem. Hjemmet skal være det tryggeste stedet for barn å være. Der formes livet. De erfaringer barn gjør seg tidlig i livet er sjebnesvangre for hvorvidt et voksenliv blir godt å leve.

Aschjem uttaler at det kan synes som foreldres rett til egne barn er viktigere enn barns behov for trygg oppvekst. -Dette er ikke et korstog mot norske foreldre, men i tilfeller av omsorgssvikt må man få foreldre til å forstå at det de gjør mot egne barn ikke er bra.

Nettsiden www.reddesma.no vil inneholde informasjon og være et møtested for personer som ønsker å knytte seg til nettverket. Det gjøres ved å skrive seg på listen som ligger på nettsiden.

På denne listen er det også rom for å skrive kommentarer, og en kommentar kommer fra Marius på 16 år: "Bra at dere hjelper barna, mist ikke motet. BRA JOBBA!!". Marius er en gutt med oppvekst sterkt preget av vold, en gutt som har gått fra å være veldig redd til å være stolt. I en alder av 12 fikk han hjelp og er i dag en kjekk ungdom som kommer til å klare seg bra. Dette viser at det nytter. Arbeidet må fortsette for å nå alle små redde barn, å hjelpe dem så tidlig i livet som mulig.

REDDESMÅ.NO VIL:

- at vi skal bli et samfunn hvor de minste redde barna blir sett og umiddelbart hjulpet på alle arenaer der voksne møter barn.
- øke enkeltmenneskets, fagfolks og samfunnets evne og vilje til å beskytte barn mot vold, overgrep og omsorgssvikt.
- kontinuerlig jobbe for en radikal endring for de minste redde barna gjennom et mangfold av tiltak, og gjennom en grunnleggende kulturell holdningsendring.

Nettverket har tre hovedkrav.

Myndighetene må sikre tilstrekkelige

økonomiske rammer, faglig bemanning, lovverk, nødvendig kompetanse og effektivt samarbeid mellom de tjenester som allerede eksisterer og har som oppgave å se, beskytte og hjelpe de minste redde barna. Det må utvikles varierte og utradisjonelle tiltak som kan føre til radikale endringer av de minste barnas situasjon. Og det må bevilges betydelige økte ressurser som skal forvaltes slik at målene nås.

K&F støtter reddesmå.no og er en del av nettverket. I skrivende stund har mer enn 4500 underskrevet listen over de som støtter denne viktige saken. Denne navnelisten vil i mars overleveres Statsministeren med håp om at det settes av penger på neste års statsbudsjett.

Det er uhyre viktig at tiltak settes inn for å beskytte barna og gi dem den hjelp og den støtte de har behov for. Jo tidligere tiltak settes inn desto bedre. Samfunnsøkonomisk er det gunstigere å forebygge enn å behandle, likevel er det ikke det vi som samfunn kan tillate å være hovedsaken her. De små redde barna må være der vi settes søkelyset – for dem kan det bety være eller ikke være.

De kravene som er fremsatt av reddesmå.no utfyller tiltak som ligger i handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2008-2011, Vendepunkt.

Barna er samfunnets viktigste ressurs, og verdt å satse på. Barn kommer ikke i reprise.

KRIMINALFOREBYGGENDE RÅD ØNSKER REDUSERTE SKJENKETIDER

Av TORIL SONJA GRAVDAL

Nordmenns alkoholforbruk har økt med 30 % de siste ti årene. Over halvparten av akuttinnleggelsene ved norske sykehus er i dag rusrelaterte. Alkohol spiller en sentral rolle i mange voldsepisoder.

Alkoholserveringen i norske kommuner er i stadig økning. Politiet bruker store ressurser på å hindre bråk og slåssing. Kriminalforebyggende råd sender nå et brev til alle norske kommunepolitikere med anmodning om å stramme inn på skjenkingen.

Rådet krever redusert antall skjenkesteder, kortere skjenketid og strengere skjenkereglene.

I sommer sendte politimestrene i Oslo, Bergen, Stavanger og Trondheim et eget brev til kommunepolitikere. I dette brevet påpekte de at politiet har mest å gjøre fra midnatt til tidlig morgen på lørdag og søndag, noe som betyr at politifolk må avspasere på ukedager, slik at kapasiteten da blir mindre. Det viktigste tiltaket for å endre dette er kortere skjenketid og kortere tid for salg av fastfood, skriver de. Forsker

Øyvind Horverak ved Statens institutt for rusmiddelforskning sier til avisen Vårt Land at voldsbruken øker for hver time som går utover natten. Å stenge kranene tidligere vil derfor kunne hjelpe mot dette. «Det er ikke bare mer vold som er blitt et problem i kjølvannet av helgefylla», sier han. «Vi bør også tenke over hvilken tidsrytme vi vil ha. Nå har vi fått et nattesamfunn i helgene, og det går utover foreldre med tenåringsbarn og arbeidsplasser som får utslitte folk på jobb.»

Kilde: Vårt Land

VOKSENFRI SONING FOR BARN

Juss-Buss, juriststudentenes rettshjelpstiltak, mener at Norge bryter FNs barnekonvensjon ved å la barn sone i fengsel sammen med voksne fanger. Fengslene er forbryterskoler, mener de. Spesielt kommer mange av de aller yngste fangene tilbake igjen og igjen. I dag er det slik at barn helt ned i 15 års alder her i landet settes i fengsel sammen med hardbarkedede kriminelle. Juss-buss mener at de voksne innsatte har en klar negativ innvirkning. Barna får tips av de eldre fangene, og de skaffer seg nye kriminelle kontakter. De unge fangene er ofte veldig ensomme. De har ikke jevnaldrende å snakke med, og de tåler påkjenningene ved å sitte i fengsel dårlig. FNs barnekonvensjon sier at alle barn som settes i fengsel skal holdes atskilt fra voksne, med mindre det motsatte er til det beste for barnet.

Kilde: Dagsavisen

INNKLUDERING SKAPER SIKKERHET

“En av utfordringene vi står overfor, er å forebygge at ungdom blir rekruttert til miljøer som bruker vold som virkemiddel. En årsak til at ungdom søker til ekstreme miljøer, kan være ønsket om tilhørighet og følelsen av ikke å høre hjemme i storsamfunnet.” Dette skrev Rita Kumar, leder i Kontaktutvalget mellom innvandrerbefolkningen og myndighetene, i et debattinnlegg i Dagsavisen før jul. “Vi må unngå at debatten rundt terror forsterker dette ved å sende signaler som virker stigmatiserende og ekskluderende.”

“Skolen spiller en sentral rolle i inkluderingsarbeidet. Skolen er en nøkkel-institusjon når det gjelder å forebygge uheldig utvikling hos barn og unge. Her legges grunnlaget for å skape anerkjennende holdninger, og for å ruste de unge faglig for utdanning, yrke og et harmonisk voksenliv. Arbeid skaper identitet og tilhørighet. Det er en arena for å skape gode forbilder for både innvandrere og minoritetsungdom. Derfor handler inkludering særlig om tilgang til arbeidsmarkedet. I en tid med god økonomi og mangel på arbeidskraft er det oppsiktsvekkende at arbeidsledigheten blant minoritetsgrupper i Norge er tre ganger høyere enn i resten av befolkningen.”

“Veien videre er enkel. Dersom vi ikke ønsker polarisering, må vi satse på dialog; dersom vi ikke ønsker ekskludering, må vi satse på inkludering”, avslutter hun.

Kilde: Dagsavisen

NYE METODER I AVHØR AV BARN I OVERGREPSSAKER

Nye metoder skal øke barns troverdighet i overgrepssaker. Barn under 14 år skal slippe å forklare seg i rettssalen. Derfor blir det foretatt dommeravhør av barnet i forkant. Avhøreren er som regel en spesialtrent politiavhører.

Avhørene blir filmet, og rommet der avhøret foregår skal være enkelt slik at det ikke distraherer eller appellerer til fantasien. Barnet skal gjøres trygt, og foreberedes på det som skal skje. Spørsmålene skal ikke være ledende. Barnet skal fortelle fritt uten å bli avbrutt eller ledet. Sammen med barnet skal avhører oppsummere hva som er sagt og barnet skal fortelles hva som vil skje videre. Det er viktig at barnet føler seg ivaretatt og hørt.

53 % av alle anmeldte tilfeller av seksuelle overgrep mot barn blir i dag henlagt. 26 % av disse sakene henlegges på grunn av manglende bevis. Barn blir i dag ofte møtt med mistro og tvil når de forteller om overgrep. De nye metodene søker å endre på dette.

Kilde: KK

STØTTE TIL STUDIEARBEID OG PROSJEKTER

«JA TIL OMSORG, NEI TIL VOLD»

Hva med å bruke dette temanummeret av Kvinner & Familie som grunnlag for studiearbeid i laget? Husk å registrere studiearbeidet hos Populus. Kanskje har dere også andre ideer i forhold til å arbeide med temaet? Det er mulig å søke K&F om støtte til arbeid/prosjekter innenfor ”ja til omsorg, nei til vold i regi av lag eller krets. Frist for søknad om slike midler er denne gangen satt til 15. mai.

NORSKE SKOLEELEVER PÅ TRYGGHETSTOPPEN

Norske skoleelever skårer dårlig når det gjelder leseferdigheter. Likevel er det grunn til optimisme. I følge den siste PIRLS-undersøkelsen som ble gjennomført (Progress in International Reading Literacy Study) er det en rekke positive trekk ved norske elever. Undersøkelsen gjen-nomføres hvert femte år og 40 land og fem kanadiske provinser deltok denne gangen. Det komme fram at norske elever er de som i størst grad opplever at de har det trygt på skolen. Norske elevers selvbilde når det gjelder leseferdigheter har økt fra 2001 til 2006, og vi er blant de fem landene som skårer høyest. Norske elever er også mer positivt innstilt til lesing enn både svenskene og danskene. PIRLS-undersøkelsen viser i tillegg at norske elever er omringet av gode rollemodeller. Norske foreldre leser mest, og er de som oftest leser for fornøyselsens skyld, og norske lærere ligger på topp i verden når det gjelder yrkestilfredshet.

Kilde: Dagsavisen

Når blind vold rammer

AV TORIL SONJA GRAVDAL

En julidag for to år siden fikk jeg den telefonen ingen foreldre ønsker å få.

“Sønnen din, Jan, er her hos oss”, sa en mann, som fortalte at han var sykepleier og ringte fra Bærum sykehus. “Han har vært igjennom en operasjon”, fortsatte han.

Jeg husker ikke så mye av hva som videre ble sagt. Det neste jeg ser tydelig for meg er meg selv sittende ved Jan's sykeseng. 15 år gammel, og ganske stor, men likevel veldig liten akkurat nå. Trist og medtatt etter det han hadde opplevd.

Det var midt på lyse ettermiddagen, og det var rett utenfor nærbutikken vår.

En skolekamerat var blitt provosert av at Jan ikke tok seg like mye tid til å være sammen med ham som tidligere. Det må tilføyes at kameraten gjennom hele oppveksten har slitt med hyperaktivitet og sviktende impulskontroll. Han hadde også tidligere vært i situasjoner der han ikke behersket sitt eget sinne. Mor hadde flere ganger bedt om profesjonell hjelp til gutten sin, men så langt hadde hjelpeapparatet ikke klart å strekke til. Denne dagen skulle den 15 år gamle gutten komme til å foreta seg noe som gjorde ham til en ung mann med en alvorlig voldsdom på seg.

Jan satt utenfor butikken da kameraten dukket opp og bad ham om å reise seg. Jan ville ikke det, og kameraten fortsatte å insistere. “Reis deg, for jeg vil ikke slå en som sitter”, sa han. Jan ble sittende. Han ønsket ikke å sloss. På ett eller annet tidspunkt reiste han seg likevel. Kameraten nølte ikke. Han slo til Jan i ansiktet. Så fulgte et hardt slag mot magen. Jan mistet balansen. Liggende på bakken opplevde han det vanvittige at kameraten med all kraft hoppet på det ene benet hans, som brakk på tre steder. En mann hadde sett det som skjedde, og ropte høyt mens han kom løpende til. Jeg har flere ganger tenkt; hva ville skjedd hvis ikke denne mannen hadde kommet? Jeg har takket ham i tankene mine om og om igjen. Legene som behandlet Jan på sykehuset mente at det måtte være en voldsom aggresjon som gjorde denne skaden mulig. Hva kunne et slikt sinne ha ført til dersom mishandlingen ikke var blitt stanset?

Jan ble hentet av ambulanse. På sykehuset måtte legene operere et komplisert brudd i ankelen. Minne fra operasjonen har han fremdeles, - en nagle som ble satt inn for å holde bruddet stabilt.

Resten av sommerferien var på flere måter ødelagt for Jan. Overfallet fikk

også alvorlige konsekvenser for skolegangen hans. Først var det dager med sengeleie og gips fra lår til fot. Siden ble det skinne og krykker. Det positive midt oppe i det hele var å oppleve hvordan kameratene stilte opp. Hver eneste dag kom de på besøk. Jeg har også all grunn til å rose den behandlingen vi fikk av politimannen som hadde etterforskningsansvaret i saken. Han stilte opp for oss på en fantastisk måte, og var til stor støtte i en vanskelig tid.

Rettsaken ble en følelsesladet opplevelse. Gjerningsmann, voldsoffer og vitner, - alle sammen under 16 år. Kameraten fikk en streng dom, men slapp å sitte i fengsel. Jan ble tilkjent erstatning. 20 000 kroner, som faktisk er det maksimale man kan få i volds-offererstatning her i landet.

Vi har lagt historien bak oss, men den vil nok aldri kunne glemmes helt. Til det har den en altfor alvorlig karakter. Den har også ettervirkninger, fordi den tapte skolegangen for to år siden fremdeles kan speiles i de ferdighetene som kreves av en gutt i videregående skole.

Tilgi kan man nok, men vold kan likevel aldri unnskyldes.

LYKKEPILLEN – EN VOLDSTRIGGER?

AV TORIL SONJA GRAVDAL

Det er ting som tyder på at den 18 år gamle gutten som stod bak skolemassakren i Finland brukte lykkepillen. I en mail til en internettvenninne skrev han: “SSRI-medisin kan noen ganger gjøre meg frustrert og voldelig.” Siden skrev han til den samme venninnen at han ble aggressiv når han forsøkte å slutte med medisinen sine. I en video på You-Tube viser han bilder av medisinen Cipralax, Zoloft, Luvox og Prozac.

En av dem som deltok skolemassakren på Columbine High School i USA i 1999 brukte også ”lykkepiller”.

Asylsøkeren som drepte to mennesker i Overhalla i Sverige likeså. Det finnes flere saker, også fra her fra Norge.

“Det er kjent at de såkalte lykkepillene kan gi økt motorisk uro, dårligere impulskontroll og økt hissighet”, sa professor ved Institutt for farmakoterapi ved Universitetet i Oslo, Ivar Aursnes, til Dagsavisen i november. “Flere av dem som begynner med lykkepillen kan få økt aktivitetstrang, og deprimerede personer kan gjøre alvor av sine selvmordstanker. Men om dette kan være årsaken til at folk begår drap er omdiskutert”, uttaler han.

Overlege Steinar Madsen i Lege-

middelverket sier at man aldri kan utelukke merkelige reaksjoner på legemidler, særlig når de påvirker hjernen. Legemiddelverket har advart mot at SSRI-preparater kan gi økt selvmordsfare hos barn og unge. “Det er kjent at personer har gjort uvanlige ting i en tilstand av bevisstløshet etter bruk av de såkalte lykkepillene. Særlig der det har vært kombinert med alkohol”, kan professor Jørg Mørland ved Rettstoksologisk institutt fortelle. Han har vært sakkyndig i flere rettsaker der gjerningspersonene har brukt lykkepillen.

Kilde: Dagsavisen

med K&F inn i

La oss gjøre april 2008 til en måned der K&F fikk mange nye medlemmer.

MÅLET ER Å ØKE MEDLEMSTALLET MED 1000 FØR SOMMEREN

IKKE PLASTPOSE - MEN HANDLENETT

Normenn ligger på verdenstoppen i bruk av plastposer. Årlig omsettes det en milliard bæreposer her i landet.

Dette utgjør et betydelig avfallsproblem, siden nedbrytingsprosessen av plastposer tar fra 100 til 1000 år!

Det er faktisk også slik at energiforbruket til alle disse plast-handleposene tilsvarer energiforbruket til 22 500 husstander! Over hele verden blåser nå en «anti-plastpose-vind». Vi vil være med. Derfor vil vi at lokallagene våre i løpet av april skal arrangere aksjoner utenfor sine lokalbutikker, der de selger våre handlenett. For 50 kroner får man et solid og flott nett, sammen med informasjon om det viktige arbeidet vi gjør i Norges Kvinne- og Familieforbund.

NY INFORMASJONSFOLDER!

Bestill nå, og få gratis tilsendt foldere og stor K&F-PLAKAT
post@kvinnerogfamilie.no

KURS

Vi har også laget et «KALL-DET-HVA-DU-VIL-KURS» som er et kurs i organisasjonskunnskap.

Kurset kan du laste ned som PDF-fil på www.kvinnerogfamilie.no

Kurset kan også bestilles for powerpointvisning på CD på toril@kvinnerogfamilie.no

framtiden...

Alternativ til vold

Av ANN-LOUIS NORDSTRAND

Vold i nære relasjoner er et alvorlig samfunnsproblem. Norges Kvinne- og Familieforbund arbeider for at voldsutsatte skal ha den hjelp og støtte som behøves. Samtidig mener vi at det er nødvendig med tiltak for at voldsutøver skal få hjelp til å endre sin atferd. Skal vi få bukt med problemet er det nødvendig med tiltak for begge parter. Og tilbud om hjelp må være tilstede i hele landet.

Alternativ til vold (ATV) startet

som et behandlingstilbud til menn som har volds- eller aggresjonsproblemer mot samlivs-partner. Det er en privat stiftelse med finansiering både fra det offentlige, private givere og Stiftelsen Helse- og Rehabilitering. Ved oppstarten i 1987 var dette det første behandlings-tilbudet av sitt slag i Europa.

Arbeidet med menn som utøver vold har siden oppstarten vært hovedsaken i deres behandlings-virksomhet. I 1995 utvidet ATV sitt behandlingstilbud, først med tilbud til kvinner med volds- og

aggresjonsproblemer og så i 1999 med tilbud til ungdom og til kvinner utsatt for vold av sin partner.

ATV er i dag et behandlings- og kompetansesenter på vold, med særlig vekt på vold i nære relasjoner. De er lokalisert i Oslo med region-kontorer i Drammen, Telemark og Vestfold. I tillegg har de et forpliktende faglig samarbeid med ATV Åland, ATV Roskilde (Danmark) og ATV Täby (Sverige). Disse drives og er finansiert av lokale helse, sosial- og likestillingsmyndigheter.

Kilde: www.atv-stiftelsen.no

VOLDENS MANGE ANSIKTER

Fysisk vold - utøver slår, lugger, sparker, biter, slår med gjenstander, tar kvelertak, brenner med sigarettglo, bruker kniv eller forsøker å drepe.

Psykisk vold/trusler - latterliggjøring, taushet, avvisning, kontroll, skremme eller ydmyke med våpen, trusler om voldtekt, drapstrusler, trusler om å ta sitt eget liv eller melde deg til barne-vernet hvis du går, gjøre ditt liv til et helvete.

Seksuelle overgrep - seksuell handling påtvunget mot eget ønske. Incest og voldtekt er ekstreme former for seksuelle overgrep.

Materiell vold - det knuses ting i sinne, sparkes til dører, møbler osv i den hensikt å true, skremme, kontrollere eller ydmyke.

Sosial vold - ved å begrense kontakten med venner, familie, kolleger og naboer. Dette medfører at andre ikke får innsyn i hva som foregår, og partneren blir totalt isolert.

Økonomisk vold - i form av kontroll over økonomiske ressurser. Spesielt der kvinner er uten eller har begrensede inntekter, kan menn i stor grad utøve kontroll over kvinnenens liv.

Tvangsekteskap - der unge kvinner og menn nektes retten til å bestemme hvem de vil gifte seg med.

Prostitusjon og sexhandel med kvinner og barn.

FRIFONDMIDLER

Gjennom den statlige ordningen FRIFOND-midler bidrar Norges Kvinne- og Familieforbund i stor grad til å finansiere nærmere 75 tiltak for barn og unge. For 2007 er beløpet satt til ca kr 11 000 pr tiltak. Midlene går til laget, som bruker dem til beste for barn og unge i sitt nærmiljø.

RUS FØRER TIL MANGE SYKEHUSINNLEGGELSER

Over halvparten av akuttinnleggelsene ved norske sykehus er nå rusrelaterte, og alkohol dominerer. Inntak av store mengder alkohol fører blant annet til forgiftning, bevissthetstap og skader som følge av fallulykker, voldsepisoder, promillekjøring og seksuelle overgrep. 2007 har vært et spesielt år for Bergensklinikken, forteller klinikkssjef Ola Jøsendal til Dagsavisen. «For første gang er svært unge jenter henvist til oss fordi de en eller flere ganger i uken drikker seg sanseløst fulle. De drikke så mye at de mister bevisstheten. I hovedsak er det snakk om jenter rundt 18 år. For få år siden var de jentene vi fikk inn i den alderen, narkomane. Nå er det mange som i stedet bevisst går inn for å drikke seg overstadig beruset. Hva som er motivasjonen deres for å gjøre dette vet jeg ikke.»

Kilde: Dagsavisen

TILSKUDD FRA HELSE- OG REHABILITERING

Med midler fra Helse- og Rehabilitering bidrar Norges Kvinne- og Familieforbund med tilskudd til mange gode tiltak rundt omkring i landet. Siden 1999 har forbundet søkt og fått godkjent 9 prosjekter. Åtte lokallag og ett forskningssenter har til sammen fått 2,3 millioner kroner.

Med FOKUS på å fange drømmer

AV TORIL SONJA GRAVDAL

Mange av dere var aktivt med da K&F, sammen med alle de 62 andre kvinneorganisasjonene i FOKUS, deltok i TV-aksjonen «DRØMMEFANGER». – en viktig aksjon som satte søkelyset på den volden kvinner blir utsatt for over hele verden.

Den enorme støtten som aksjonen fikk viste at nordmenn ønsker å sette vold mot kvinner på dagsordenen og å bidra til endring. Så mye som 138 996 501 kroner ble samlet inn. Penger som blir brukt til arbeid av uvurderlig betydning i Sørøst-Asia, Afrika, Asia/Midtøsten og i Latin-Amerika. Prosjektene som støttes arbeider med tiltak som berører vold mot kvinner under og etter krig og konflikter, handel med kvinner, kjønnslemlesting og vold i nære relasjoner.

Erfaring viser at internasjonalt samarbeid og partnerskap for utveksling av kunnskap og ressurser er viktige faktorer for endring. Kvinnebevegelsens innsats mot vold i mange land har ført til positive endringer i holdninger overfor kvinner og til forbedring av lovverk. Erfaringene viser at det nytter å engasjere seg og at endring er mulig!

VI VIL FANGE EN DRØM

Vi vil fange en drøm
fange nå
fange nå
Fange en drøm
fange nå

Ingen kvinner skal lide
Ingen mann skal få slå
Fange en drøm
fange nå

Vi vil skape en framtid for barna våre og
- en bedre framtid for barna våre og

En dag skal vi høste
men først må vi så
- høste

men først må vi så
Fange en drøm
fange nå
fange nå
Fange en drøm
fange nå

Toril Sonja Gravdal

Siste prosjektbesøk til

Det var med stort vemod vi planla reisen til Nest, Sri Lanka dette året. Vi visste det var siste gang vi skulle ned på prosjektoppfølgning. Fra og med 2008 får vi ikke lenger støtte til Nest fra FOKUS/NORAD. Samarbeidet mellom K&F og Nest har vart i mer enn 20 år, og vi synes det er trist at vi nå må trekke oss ut. Landet er i en veldig vanskelig situasjon og Nest behøves mer enn noensinne. Men de har kommet langt i sitt arbeid og har knyttet mange og nyttige kontakter. Dessverre må de stenge et par av sentrene som en følge av at vi nå trekker oss ut. To av sentrene vil få støtte fra FORUT som er en norsk organisasjon og det blir også gitt støtte fra Scheiblers Legat.

AV PROSJEKTLEDER
ANNE MARIT HOVSTAD

Agendaen for prosjektbesøket som ble foretatt av leder av internasjonalt utvalg Kristin Hansen og prosjektleder Anne Marit Hovstad var sluttrapport og revidert budsjett for 2007. På grunn av krigen er inflasjonen høy. Når deres penger blir mindre verdt, gjør vekslingskursen fra norske penger at de får flere lokale penger.

Det var derfor viktig å vise i budsjettet at pengene gikk til det planlagte formål.

Vi ønsket også å vite mer om hvordan Nest tenker seg fremtiden. Mange av K&F's medlemmer har gitt store pengegaver til arbeidet ved UNIT 2. Det håper vi dere vil fortsette med. Støtte til Unit 2 vil komme veldig godt med.

Nest avholdt sin årlige generalforsamling mens vi oppholdt oss i Sri Lanka og vi fikk være tilstede. Prosjektleder ble i 2004 utnevnt til Vice Patron til Nest og har sogar stemmerett i generalforsamlingen. Det var hyggelig å møte mange gode Nest-venner.

Det ble gjort to besøk til Unit 2 og OTC (Occupational Therapy Centre) som Nest driver. Det var stor aktivitet på senteret de dagene vi besøkte Unit 2. Det var mange ivrige kvinner som satt ved symaskinene, noen malte og tegnet og andre strikket og heklet. I biblioteket var det flere som satt og leste aviser og bøker.

Da vi første gang kom til Unit 2 (2001) var det nesten 900 kvinner som var pasienter på denne langtidsavdelingen. I dag er det 740 beboere fordi mange har blitt tilbakeført til sine hjem og sine

Nest

landsbyer. Dette er ikke minst takket være innsatsen fra Nest.

Onsdag 21. november var en stor dag for Nest og Unit 2. Da fikk avdelingen og aktivitetssenteret besøk av Sri Lankas førstedame, presidentfruen Mrs. Shiranthie Rajapakse. Sally Hulugalle ble oppfordret til å holde en liten tale til presidentfruen, psykiatere, helsepersonell og andre offentlige personer, og ikke minst til de av beboerne ved Unit2 som fikk overvære seansen. To TV-stasjoner dekket begivenheten.

Det var også lagt inn et besøk til Kåre House som er Nest sitt hovedsenter. Her er de i full gang med å sette opp en ny bygning som vil gi Nest større muligheter i sitt arbeid med å hjelpe folk i nærmiljøet i Palliyawatte.

Vi vil fortsatt holde kontakten med Nest med et spesielt øye på hva som skjer i Unit2.

GADECE, KENYA

Vi har alle gjennom nyhetene fått se hva som foregår i Kenya. I lang tid hørte vi ikke noe fra våre venner i GADECE. Mange mailer ble sendt, forsøk på å nå dem på telefon ble gjort. Men vi hørte ingen ting på flere uker. Nå har vi fått en mail som sier at de har det bra, men at de er svært bekymret for situasjonen. De sier imidlertid at prosjektet går sin gang og takk for det! Kontraktsforhandlinger med FOKUS er i skrivende stund i gang. Det var planlagt en evaluering på prosjektet i 2008, det må vi nok skrinlegge dette året på grunn av urolighetene der nede.

CENTENARY VOCATIONAL TRAINING SCHOOL I UGANDA

Arbeidet ved skolen går meget bra. Romana sender en hilsen og takker for den fine tiden hun hadde her i Norge og spesielt seminaret i Bergen. Urolighetene i Kenya gir

også ringvirkninger i Uganda i form av mangel på drivstoff. Vi må bare håpe på løsning av konflikten.

KRISESENTER I SIBIU, ROMANIA

Som nevnt tidligere håper vi å få til en gruppereise til Sibiu i Romania. Når dette leses har vi sendt ut brev med invitasjon til deltakelse både til kretsledere og internasjonale kontakter. Det er allerede forhåndsbestilt flybilletter, men disse kan ikke holdes lenger enn til 29. februar. Turen er tenkt arrangert fra torsdag 29. mai med hjemreise 2. juni. Prisen vil bli ca. kr. 6.000,- inkludert fly tur/retur Gardermoen - Sibiu og hotell fire netter i Sibiu.

FORTSATT DØR MILLIONER AV BARN...

FN satte seg som mål å redusere barnedødeligheten i verden med to tredjedeler fra 1990 til 2015. Nå ser det ut til at man kommer bare halvveis til målet... Det mener jeg er altfor dårlig. Jeg mener at barnedødeligheten må nå øyeblikkelig reduseres med 100 %. Det må bli slutt på at barn dør tidlig når vi vet at de kan få hjelp som redder deres liv. FN og politikere i hele verden må nå øyeblikkelig sørge for at barnedødeligheten i verden reduseres med 100 %. Og det øyeblikkelig!

Det er forferdelig å lese i Aftenposten mandag 10. Desember 2007 at 9,7 millioner barn døde i fjor før fylte fem år. Det er en betydelig reduksjon i forhold til 1990, da nesten 13 millioner barn under fem år døde.

Mens FN's mål var å få ned antall barnedødsfall med to tredjedeler, ser det ut til å ende med en reduksjon på bare en tredjedel. Det er altfor dårlig av FN. Jeg mener at antall barnedødsfall må øyeblikkelig ned med 100 %. Det må øyeblikkelig bli slutt på at barn dør tidlig. I følge Aftenposten så dør en tredjedel av barna før de er blitt noen uker gamle, og de kunne vært reddet med svært enkle midler, som å gi barna brystmelk i løpet av den første timen, ved at man håndterer navlestrengen riktig, holder babyen var, blir klar over hvilke faresignaler man skal se etter, og søke hjelp, og at man tar seg spesielt av de barna som har lav fødselsvekt, påpeker UNICEF-rapporten «Progress for children».

Av Trond Worren

Kristen misjonær, frilans-journalist og forfatter

PROSJEKTMIDLER – INTERNASJONALT ARBEID

Norges Kvinne- og Familieforbund har lang tradisjon med bistandsarbeid. Opp gjennom årene er det gitt betydelige summer til ulike typer prosjekter i Afrika, Asia og Sør-Amerika. K&F er også den eneste norske kvinneorganisasjonen som holder konferanser i det tidligere Øst-Europa om organisasjonsbygging, demokrati og menneskerettigheter. UD og Norad har finansiert konferansene siden tidlig på nittitallet.

SKYHØY INFLASJON KAN GJØRE NORSKE «KINA-VARER» DYRERE

Samtidig som stadig flere mennesker i Kina tjener seg styrtrike og blir milliardærer, sliter landets fattigste med matvarepriser som har eksplodert det siste året. Prisen på grønnsaker har økt med 30 %, mens svinekjøtt er blitt 55 % dyrere i løpet av ett år. Vi har mindre mat på bordet nå enn for ett år siden, sier en kinesisk kvinne. En annen kvinne sier: «De rike merker ikke noe til prisøkningen. Men for oss vanlige folk er ting blitt mye vanskeligere.» Inflasjonen kan føre til høyre lønninger, noe som igjen kan føre til at Kina-varene vi kjøper blir dyrere.

Kilde: Aftenposten

AIDS

– EN FATTIGDOMSSYKDOM

I Vesten dør man ikke lenger av AIDS, takket være god behandling. AIDS er blitt en fattigdomssykdom. På verdensbasis er land i Afrika sør for Sahara hardest rammet. Spredningen av HIV går raskt, til tross for en rekke løfter fra verdens ledere om å bevilge penge og sette inn tiltak for å hindre smittespredning og få ned dødstallene.

«Norge slår seg på brystet med lave HIV-tall, fordi vi har så god behandling. Men egentlig burde de vært mye høyere, vi skulle tatt imot langt flere HIV-smittede innvandrere fra fattige land», sier overlege i infeksjonssykdommer ved Ullevål sykehus, Arild Mæland til Aftenposten. «Medisinene vi bruker i dag slår ned viruset og holder nordmenn i live, slik at de kan dø av en annen sykdom. Og medisinene har få bivirkninger. Det koster ikke så mye heller, bare 50 000 til 100 000 kroner pr. år pr pasient», sier Mæland, som frykter at AIDS-vaksinen er like langt unna i dag som for 20 år siden.

Kilde: Aftenposten

VI ER BLITT SOM KAKEMONSTRENE

Dette er overskriften på en kronikk skrevet av Dagfinn Høybråten. «Ser vi på kloden vår som en stor kake, har hvert menneske i prinsippet et stykke hver til rådighet – eller en økologisk andel. Den økologiske andelen hver og en av oss kan bruke uten at det går ut over andre mennesker, eller kommende generasjoners mulighet til å forbruke det samme. Ola og Kari hadde allerede i 1990 forsynt seg kraftig av kaka – og de siste 17 årene har appetitten bare vokst. Vi er blitt som kakemonstret i barne-TV serien «Erling & Bernt». Overforbruk i den rike del av verden er hovedårsaken til de store, globale miljøproblemene. Skal vi redde miljøet og skape en mer rettferdig verden, må vi legge om livsstilen vår.» «I grell kontrast til Vestens overforbruk står det faktum at over en milliard mennesker lever i absolutt fattigdom. Men kloden tåler ikke at alle mennesker skal ha vestlig levestandard – da ville den ganske enkelt kollapse. Skal vi løfte flere milliarder mennesker ut av fattigdommen, er vi nødt til å dele ressursene mer rettferdig.»

Kilde: Dagavisen

Gi TRIPP TRAPP til et barn du er glad i

GRATIS Velg gratis gave

**Populær
som fadder-
gave**

Med Dåpsklubben TRIPP TRAPP får barna gode bøker og musikk rett hjem i postkassa. Her blir de kjent med Bibelens fortellinger, aftenbønner og mange fine barne-sanger. Bøker på bokmål og nynorsk.

- For barn fra 0 til 12 år
- Ingen krav til minstekjøp
- Tilbud om 3 pakker årlig

Noahs ark
Tøybåt og leke
med 13 figurer
Verdi 228,-
0-3 år

Dåpsdagen min
Barnets egen minnebok
om fødsel og dåp.
Bokmål og nynorsk
utgave.
Verdi 148,-

Kirkerottene DVD
Fascinerende familiefilm
42 min
3-8 år

Du betaler kun 45,- for forsendelsen

Flere velkomstgaver finner du på
www.tripptrapp-klubben.no

**DÅPSKLUBBEN
TRIPP TRAPP**

TRIPP TRAPP drives av IKO-Forlaget AS
Telefon **22 59 53 00** E-post **ordre@iko.no**

RANGØY RORBU

Alt i sjøliv – for HELE familien

Levende fiskerimuseum!

Hus, hytter og rorbuer til leie!
Allbrukshus for møter og leirer!
Spill og lek innendørs!
Seiling, padling og fisketurer!
Bading, svømming og dykking!
Sandvolleybane og lekeplasser!
Sykkelutlån og Bike-trial!

Stedet for MILJØ og KLIMA

Marit og Inge Rangøy, Kårvåg
«Atlanterhavsveien», 6530 Averøy
Tlf 715 12 118 Mobil 90 50 41 86
E-mail: Inge@rangoy-rorbu.com
WWW. Rangoy-rorbu.com

Godt Nytt Forbrukerår!

NYTT FRA MILJØ- OG FORBRUKERUTVALGET

AV WENCHE BERG STUENES,
UTVALGSLEDER

Vi har gått inn i et nytt år med nye muligheter til å være miljøbevisste og til å tenke over egne vaner (og uvaner). Kanskje neste lagsmøte kan inneholde en idedugnad i forhold til miljø? Kanskje vi kan gi hverandre tips og ideer? Kanskje vi kan finne fram igjen de fine folderne til Grønn Hverdag (tidligere Miljøheimevernet)? Der står det mye som hver enkelt av oss kan gjøre for å bidra i den store sammenheng. Begynn gjerne med å diskutere hva "miljø" er.

"Alle kan ikke gjøre alt, men alle kan gjøre noe!"

GAVER:

Fikk dere, og/eller ga dere bort noen alternative julegaver? Fortsett med å bruke fantasien når det gjelder gaver! Du kommer sikkert på noe lurt som både sparer miljøet og gleder mer enn ting de fleste har nok av fra før.

Vi må heller ikke glemme å tenke på **nærmiljøet** vårt. Kanskje vi sammen kan gjøre noe for fellesskapet som er med på å skape et godt nærmiljø å bo i? Arrangement og dugnader er også miljøarbeid.

Tiden er også inne for å skrive **årsmeldinger** for hva dere gjorde i forhold til miljø- og forbrukerarbeid i året som gikk. Årsmeldingen sendes fra lag til krets, og kretskontakten sammenfatter årsmeldingene fra lagene og sender årsmelding til Miljø- og forbrukerutvalget. Det står på skjemaene hvor de skal sendes, og alle lag og kretser skal levere årsmelding. Utvalget sammenfatter for hele landet og sender til Årboken for forbundet. Der kan dere hente ideer og inspirasjon til videre arbeid i lagene.

UTVALGET SKAL NÅ SVARE PÅ FØLGENDE HØRINGER:

1. Forslag til miljøkrav for svanemerking av drivstoff.

2. Høring om utkast til forskrift om oppheving eller endring av forskrifter om hygiene og kontroll av næringsmidler av animalsk opprinnelse.

Norges Kvinne- og familieforbund støtter alle forbedringer av miljømerking og miljøkrav.

FRA GENNYTT:

Det er ikke lett å forstå seg på genmodifisering. Her viser vi noen eksempler på det:

1. Norsk professor i molekylærgenetikk og medlem av vitenskapskomiteen for mattrygghet, Hilde-Gunn Opsahl Sorteberg, har skapt heftig debatt i media på nyåret. Hun hevder at Norge og verden **trenger GMO**.
- Teknologi er et verktøy for å løse de store utfordringene vi ser framfor oss. Om vi ikke får utvikle og bruke GMO, kan det få konsekvenser som verken miljøvernere, politikere eller forskere ønsker å ta ansvar for, hevder hun. Hun mener også at de fleste i Norge er grunnløst skeptiske til genmodifisering og genmodifiserte organismer.
2. Skyter inn gen og får ut **medisin**:
- Selvsagt skal vi være forsiktige med genmanipulering. Men det har vært for mye skremselspropaganda i Norge, sier professor Stimon Geir Møller ved Centre for Organellar Research ved Universitetet i Stavanger. Han driver omfattende genmanipulering med planter. – Vi plasserer gen i planten, som blir til en proteinfabrikk. Og defekte protein er årsaken til utallige sykdommer hos mennesker, sier Møller, som har patent på denne metoden for genmanipulering. – Det fine med denne metoden er at vi ikke bruker antibiotika-resistens som utvelgingsmetode av genmodifiserte planter, noe som ellers er vanlig. Jeg er helt enig i at en skal være varsom

med genmanipulert materiale, men i Norge har vi veldig strenge regler, og alt vi driver med skjer i lukka rom, godkjent av styresmaktene, sier Møller som har 17 år med studium og forskning i USA og Storbritannia bak seg.

3. Kjøtt og melk fra klonede husdyr bør godkjennes for konsum, mener EU-forskere. De innrømmer at slike dyr er mer utsatte for sykdom og tidlig død enn andre dyr, men mener likevel at det ikke er noen grunn til å holde produktene unna **britiske** butikkhyller.
4. **Frankrike** forlenger forbudet mot GMO-dyrking av mais. Avgjørelsen om å forlenge forbudet kom etter at ei ekspertgruppe uttrykte sterk tvil om maisen er trygg, og viste til ei rekke nye vitenskapelige fakta om negative virkninger på flora og fauna.
5. Arcadia Biosciences forhandler med kinesiske styresmakter for å påskjønne bønder i **Kina** som dyrker GMO – det kan gi klimakvoter som de kan selge på det internasjonale "karbonmarkedet". Arcadia forklarer dette med at den gensesleis risen trenger mindre kunstgjødsel med nitrogen, og dermed blir utslippet av klimagasser mindre enn ved tradisjonell risdyrking.

Norges Kvinne- og Familieforbund mener fortsatt at det er viktig å være føre var. Vi støtter våre myndigheters strenge regler i forhold til genmodifisering.

NORDMENN ØNSKER TILTAK MOT KLIMAENDRINGER

BBC har gjort en klimagallup i Norge og 21 andre land. Åtte av to nordmenn tror at klimaendringene kan endre livet på jorda. Halvparten av den norske befolkningen krever øyeblikkelige tiltak. Det er våre barns framtid vi frykter mest.

Undersøkelsen viste også at holdningene til klimaspørsmål langt på vei er avhengig av hvor mye kunnskap man har om det som skjer. I de landene der folk sier at de hører mye om global oppvarming er også viljen til, og ønsket om å gjøre noe, betydelig.

Kilde: VG

«NORGE MÅ TA KLIMAKUTTENE HJEMME»

Sier tidligere Sofieprisvinner Sheila Watt-Cloutier til Dagsavisen. «Jeg er bekymret for at klimakvoter blir soveputer som land til å fortsette med dagens utslipp.» Hun er ikke imponert over at Norge er på verdenstoppen på klimakvotekjøp.

VI REISER MER MED TRIKK OG TOG

Tall viser at tog, T-bane og trikk hadde 6 millioner flere passasjerer i 2006 sammenlignet med 2005. Nå er kapasiteten snart sprengt. «Folk vet at kollektivtrafikk er bedre for miljøet, og nå oppdager de også at det er mer avslappende enn å stange i kø», sier Arild Hermstad, daglig leder i Framtiden i våre hender til Dagsavisen.

Kilde: Dagsavisen

REKORDMYE SVEVESTØV I LUFTA I TROMSØ

Kommunelegen i Tromsø rykket før jul ut med en advarsel i forbindelse med den høye konsentrasjonen av svevestøv i byen. Han advarte mot å la barn leke i ute i de utsatte områdene. Døgngjennomsnittet av svevestøv var så høyt at ingen andre steder i landet kom like dårlig ut.

KLIMAX

11. desember åpnet statsminister Jens Stoltenberg og fredsprisvinner Pachauri utstillingen Klima X på norsk teknisk museum. Utstillingskonseptet er det eneste i sitt slag. 400 kvm er dekket av vann, og midt i rommet står digre iskubber som sakte smeltes av romtemperaturen. For å kunne gå inn i utstillingslokalet må du ta på deg høye gummistøvler. Her får du rett og slett føle klimaendringene på kroppen, samtidig som du, gjennom tekst og bilder, får servert fakta om klima, forskningen bak kunnskapen og hvordan vi kan velge politikk, teknologi og forbrukeratferd som kan motvirke den negative effekten. Klima X er en av Teknisk museums største satsninger noen gang. Skoleelever tilbys undervisningsopplegg i utstillingen. Det ventes mer enn 35 000 besøkende til utstillingen som skal stå i to år.

FELLES NYTTÅRS-FORSETT FOR 2008

«Året 2007 har vært som en eneste lang markering av klimaproblemet, en markering som kan vise seg å bli en milepæl i menneskehetens historie.» "Vi kan ikke lengre gjemme oss bak det kjente: "men vi visste ikke bedre». Derfor, la nyttårsforsettet for 2008 bli: Lavere klimagassutslipp fra oss alle» - Seniorrådgiver Knut Alfsen i Cicero Senter for klimaforskning

Kilde: VG

NYE UNDERSØKELSER VISER KLARE SAMMENHENGER MELLOM LUFTFORURENSNING OG HELSE

Tre undersøkelser, som ble publisert i siste utgave av det internasjonale tidsskriftet Epidemiology, gjør det enda klarere enn tidligere at luftforurensning fører til helseproblemer.

Hos barn som er utsatt for trafikkforurensning kan lungefunksjonen bli redusert. Dette viser en undersøkelse som er gjort av 2300 ni- og tiåringer som har bodd i Oslo hele livet. Over tid kan luftforurensning, i følge en

gjennomgang av over 11000 tilfeller av hjertesykdom i Roma, også øke faren for å bli utsatt for hjertekarsykdom. En annen utenlandsk undersøkelse viser at eldre som utsettes for høye nivåer av bly over lang tid, står i ekstra stor fare for å bli utsatt for hjerteproblemer på sterkt forurensede dager.

Kilde: Dagsavisen

VÅRT ØKOLOGISKE FOTAVTRYKK VISER RØDT LYS FOR MILJØET

Vårt forbruk overstiger i stadig større grad jordklodens evne til å forsyne oss med mat og andre nødvendige goder. Dermed bruker vi av det overskuddet jorden skulle hatt å gi til framtidige generasjoner.

Bilen

I Norge reiser vi i gjennomsnitt 3,3 reiser pr dag. Lengden er 11,1 km og det tar 20 minutter. Så godt som annenhver nordmann eier en bil. Bruken er femdoblet på 40 år. Bærum har en høy biltetthet; 86 800 biler pr 105 000 innbygger (2006). Annen transport utgjør også en belastning på miljøet. Flyreiser er den trafikkformen som øker mest. Siden 1990 har den økt med 150 %! Bærums beboere er blant dem som flyr mye. CO2 utslipp fra fly gir mer klimaeffekt enn like store utslipp på bakken.

Hva gjør vi?

- Reis klokere
- Kjør sammen
- Forbedre kollektivtilbudet
- Vi må sykle og gå når dette er mulig
- Bruk tog i stedet for fly der dette er mulig

Biffen

Hva og hvor mye spiser vi?

Kjøtt (Rødt)	51 kg/person år
Kjøtt (Hvitt)	13 kg/person år
Fisk	23 kg/person år
Grønnsaker	63 kg/person år
Frukt	68 kg/person år

Frukt og grønt utgjør ca 7 % av Bærums beboers dagligvarer. Produksjon, transport og markedsføring av mat utløser et forbruk på 17 % av totalt energiforbruk, og et utslipp av klimagasser på 30 % av totalutslippet.

I Asker og Bærum ligger andelen økologisk produksjon på 12 % av den totale landbruksproduksjonen. Stadig flere bønder dyrker økologisk. Målet er 15 % av produksjonen på landsbasis innen 2015.

Hva gjør vi?

- Bruk det du har bedre
- Bygg mindre boliger
- Reduser energiforbruket i boligen
- Trenger vi å pusse opp fullt så ofte?

Boligen

Boligene i Bærum var i 2004 fordelt på:

Frittliggende eneboliger	15 140
Rekkehus, tomannsboliger	14 620
Blokker	14 150

Vi får et stadig større boareal pr person. Ingen pusser opp oftere enn nordmenn. Bærums beboere ligger klart i toppsjiktet. Siden årtusenskiftet har norske husholdninger brukt 7-8 % av den disponible inntekten på oppussing. Vi bruker nesten dobbelt så mye penger på å pusse opp som svenskene gjør. Boligens andel av det økologiske fotavtrykket er ca 15 %.

Noen ord om HÅP

- Vi må skaffe oss kunnskap om dagens situasjon og gjøre noe konkret gjennom våre handlinger, slik at vi kan være forbilder for våre barn og barnebarn.
- Vilje til handling gir håp for framtiden.

Hva gjør vi?

- Spis klokere
- Spis mer vegetabilsk mat
- Bruk en større andel økologisk produsert mat
- Frukt og grønt fra egen hage?

Les mer: www.kvinnerogfamilie.no/akershuskrets
www.baerum.kommune.no/naturoidrett

Størrelsen på vårt

ØKOLOGISKE FOTAVTRYKK

forteller hvorvidt vår måte å leve på gjør det mulig for barna og barnebarna våre å arve en levelig klode. Det økologiske fotavtrykket er et mål på menneskenes forbruk av fornybare naturressurser. Forbruket sammenlignes med naturens evne til å fornye disse ressursene. *Det økologiske fotavtrykket tilsvarer det totale arealet som trengs for å produsere det vi forbruker av mat og fiber, absorbere utslipp fra energiforbruket og gi plass til infrastruktur.*

Fra 2001 til 2005 økte nordmenns gjennomsnittlige forbruk med mer enn 30%.

Verdens totale energiavtrykk har økt med 700% på 30 år.

Hvordan skal vi styre forbruket vårt i en retning som ikke overbelaster naturen og miljøet vårt?

MILJØ – MENNESKER – BEHOV

Bærekraftig utvikling dreier seg om mennesker, og om menneskers grunnleggende behov.

Det er økologisk sett utenkelig at alle jordas 6 milliarder mennesker skal kunne overta samme livsstil og forbruksmønster som vi har i den rike delen av verden, uten at dette vil få meget alvorlige miljømessige følger i løpet av noen få år.

Dersom vi mener alvor med at alle mennesker skal få tilfredsstilt sine grunnleggende behov, betyr det at menneskeheten gjennomsnittlig må legge seg på et lavere forbruk av materialer og energi enn nåværende nivå i vårt land.

Alternativet vil være en verden hvor kanskje en femtedel av menneskeheten lever som en «global overklasse» mens stadig flere mennesker havner i en hverdag preget av sult og nød.

I så fall vil vi også skape grobunn for væpnet konflikt både i form av borgerkrig, krig mellom stater og terrorisme rettet mot den rike og privilegerte del av verden.

Fra «Bærum i det 21. århundre, veien til en ledende miljøkommune» utgitt av Bærum kommune i 1999.

KLIMAVEIEN

I november 2007 ble Klimaveien, en samfunnsdugnad, stiftet av 16 organisasjoner innen transport, samferdsel og miljø. Kampanjens utgangspunkt er at ti millioner tonn CO₂, eller 22%, av Norges årlige utslipp kommer fra vei-trafikk. Målet er å identifisere og igangsette tiltak som skal bidra til å redusere CO₂-utslippene fra veitrafikken med en million tonn, eller 10 %, innen utgangen av 2009.

Les mer på www.klimaveien.no

HØYHASTIGHETSTOG

Dersom høyhastighetstogene kommer til Norge vil vi få en helt ny måte å reise på, - en som er både raskere, enklere og mer komfortabel. Vi vil få muligheten til å droppe flyreisene og til å sette bilen igjen hjemme. Flere rapporter har vist at det kan være lønnsomt for Norge å satse på nettopp høyhastighetstog. Bilkøer, innsjekkingskøer og venting på flyplassene kan bli en saga blott. I tillegg vil miljøgevinsten være enorm.

MILJØVENNLIG FERIE

Hva kan vi gjøre for å feriere med god miljøsamvittighet – når vi først har tatt en flyreise?

«Vi bør bli lenge borte, bo lokalt, og støtte det lokale reiselivet der vi skal. Mange land i verden satser nå på økoturisme, og tilbyr overnatting, lokal mat og kulturopplevelser som betyr at lokalsamfunnet kan leve videre. Mange betaler mye for å se ville dyr og oppleve stillhet og ro i naturen, og miljømerket økoturisme er mye mer utbredt både i Sverige og flere land i verden enn her i Norge, pussig nok. Det er viktig å få miljømerket på plass også her i landet, så vi lett kan finne miljøvennlige reisemål. På storbyferie bør vi bruke sykkel og kollektivtransport, ikke taxi og leiebil. Og ikke minst: vi kan dra mye mer på interrail – og mye mindre på shoppingturer med fly.»

Leder av Norges

Naturvernforbund,

Lars Haltbrekken til Aftenposten

IKKE POSE, BARE SEKK

Bæreposer kan vi klare oss fint uten. Det mener Elverum Kvinne- og familielag som oppfordrer folk til å bruke vesker og sekker isteden.

Det er selvfølgelig av miljøhensyn at Målfrid Neerland og Anne Lise Bryhn i Elverum Kvinne- og Familielag oppfordrer folk til å styre unna plastposer og isteden velge vesker, sekker eller handlenett av stoff når skal gjøre innkjøp.

Og når det gjelder Elverum som sliter med lukt fra søppelforbrenningsanlegget, bør det motivere innbyggerne ytterligere til å redusere søppelmengden,, mener de.

-Ennå nøytr kvinnene seg med en oppfordring om å velge miljøriktig. Om det ikke fører fram, er de villig til å gå enda lenger. Akkurat hva det innebærer, er imidlertid ikke bestemt.

-Vi tar en ting av gangen, sier Bryhn.

-Har dere gjort noen framstøt mot handelsstanden?

-Vi får se hvordan de reagerer på dette først. Vi håper at flest mulig kan bruke noe annet enn plastposer. Mange land er i ferd med å forby det. Jeg har sjøl vært i Indonesia, og der var det ikke plastposer i det hele tatt, bare poser som kan resirkuleres, sier Bryhn som er kretsleder og som sitter i styret i Elverum.

-Medlemmene i Kvinne- og familielaget skjeler til andre vestlige byer der plastposer er blitt forbudt. Dette skal være tilfelle i 80 britiske byer. Likeså skal San Fransisco ha innført en slik praksis.

-I følge nettverket Grønn Hverdag er plastposer en trussel mot miljøet.

Kilde: Østlendingen 1.12.2007

Innvielsesfest for Brurebunad

7. juni 2007 - ein historisk dag for Kvinne- og famielag frå Innstranda, Strandebarm og Oma. Då fekk bygdene sin eigen brurebunad for dame og herre. Ein fin kveld der rømmegraut og spekemat vart servert i gamle ambrar og trau, av bunadskledde kvinner. "Brureparet" vart spela inn til felemusikk og jubel av 100 "bryllupsgjester". Bryllupsfesten vart halden etter god, gamal skikk, med kjømeister, songar, kveding, diktlesing, og sjøvsagt var presten med. TV2 var der og med direktesending i Vestlandsrevyen.

AV HALDIS FLOTVE

TALE PÅ INNVIELSESFESTEN FOR BRUREKRUNA

GODE BYGDAFOLK, FLOTTE
FESTFORSAMLING!

Hjarteleg velkommen til denne festkvelden som me i komiteen lenge har sett fram til. Me har hatt mange slags følelsar, som skrekkblanda fryd over mottakelsen av bunaden, men lettelse over å vera komen so langt at bunaden kan takast i bruk- OG glede over alle dei gode opplevingane me har hatt rundt dette arbeidet. Som for eksempel : museumsbesøk, spennande auksjonar, og ikkje minst møte med velvillige bygdafolk som har fortalt og vist oss sine bunadsskattar. Men me har og kjent frustrasjon og vore utolmodige når me har følt at arbeidet har stoppa opp, og me kan og kjenna vemod over at arbeidet no er ferdig. Me har fått erfart og opplevd det positive ved å

arbeida saman mot eit mål som kan koma alle bygdene til gode. Me er og blitt kjente med kvarandre personleg, meir samansveisa, og samarbeid på tvers av lag vil eg tru styrkjer fellesskapet i bygdene våre.

Denne historia starta eigentleg med at det var tre brurekruner for salg hos Blomquist Auksjon i Oslo i september 2003. Dette kom Kirsten Neverdal for øyra, me traff kvarandre tilfeldig ein dag, og den eine ideen tok den andre. Me vart einige om at iallfall ein av dei tre krunene på auksjonen måtte til Strandebarm.

For å skaffa oss denne flotte brurekruna trong me pengar. Og for å gjera historia kort fekk me støtte frå Kvinne- og famielaga på Innstranda, Strandebarm og Oma. Dei ville stå som eigarar av kruna. Pengestøtte fekk me frå kommunen, kraftlaget, bedrifter, lag, organisasjonar, bankar, enkeltpersonar, og frå lotteri. Og til slutt var kruna vår!

Kruna er laga av Lauritz Hammer frå Bergen i 1856. Han var annan generasjon gullsmed. Kruna kosta 145.000.- kroner. Kruna er i sylv og forgylt sylv. Den er samansett av sju ulike deler og har Christian VII våpen på toppen med to ståande løver og krone. Sju panfløytespelande kerubar er festa på mellomstykket krona med hanar. Den har raude glassteinar og bukla lauv. Påmonterte maljar med filigransarbeid og raude steinar.

Me veit at ei liknande krune står i Victoria & Albert Museum i London og ei i Nordiska Museum i Stockholm. Med kruna i vårt eige så dukka eit anna spørsmål opp: Kva skal den brukast til om me ikkje har brurebunad?? Slik oppstod brurebunadskomiteen som består av medlemmer fra Innstranda, Oma og Strandebarm Kvinne- og famielag.

Me starta opp med å saumfara det meste av gamle og nye bunadsbøker, skrive av erverdige

Gudrun Stuland og Aagot Noss, og me bladde også i det nyaste bunadsbladet "Bunad". Me studerte gamle og nyare bryllaupsbilete i kalenderen til elevbedrifta på Strandebarm skule i 2006, der mange brurepar fra Strandebarm er avbilda. Me har og sett på mange private bilete. Me har vore til Hardanger museum på Utne og til Dragemuseet i Tørvikbygd. Private heimar har opna dører og kister og vist oss sine bunadsskattar, noko me er svært takksame for.

Denne flotte brurastakken er i privat eige og kan daterast tilbake til slutten av 1700-talet. Same type stakk, men mykje meir sliten, fann me i Dragemuseet og.

Som de forstår so har me fått mange inntrykk frå mange kantar. Kjensler me sit att med er at mangfaldet frå gamalt av var stort og rikt, både i fargar og mønster. Mens det i ein lengre periode har vore meir reinsarta stoff og fargar, er

det no meir variasjon i bunaden igjen. Gudrun Stuland skriv i boka "Hardangerbunaden før og no": "Ein bunad i dag er ikkje den same som for 100-200 år sidan. Dei ulike tidsbolkanane har sett sine merke i snitt, kyrkje, fargar, saum og mønster. Bunaden har heile tida vore levande. Det er ein fare for bunaden dersom den stivnar heilt til og vert standardisert. Ein bør gjera som dei gjorde før: Utnytta variasjonane, men i same grunnform. Byfolk har levd i den tru at å vera ekte og rett må kyrkjet i bunaden vera av vadmål, men dette er heilt feil. Heimelaga vadmål brukar dei til alle slags klær, både arbeidsklær og bunad. Mens kjøpetøy og kjøpestas til dømes til opplut, var særskild kjærkomne." sitat slutt.

Brurekomiteen har vald å laga ein bunad som ikkje er så tung og varm å bera. Det er og lett å regulera stakken og livet i vidda. Bunaden er laga av ullbrokadestoff, og er kanta nede med tjukt, grønt silkesateng, roseband,

svarte fløyelsband og gullkniplingar som er handlaga av Edel Frotveit frå Os. På vesten går det same att. Hardangersaum i skjorta, forkle og handaplagg er komponert og sydd av Solveig Måge.

Me har lete oss inspirera av dette prakteksemplaret av ein brurestakk frå slutten av 1700-talet, men me har ikkje kopiert den.

Dalakjedet som heng rundt halsen til brura er og kjøpt på auksjon i Bergen. Dalaren har årstalet 1672.

Tilsynelatande ser det ut som me har fullført arbeidet me har starta på, men me vil ikkje stoppa her! Me har fleire planar og me blir visst ikkje arbeidsledige med det første.

Då ein brurestakk med bruresylv vart seld på auksjon i Bergen vart den og i vår eiga. Den er i so bra stand og sylvet er gammalt og nydeleg, so planane er å rensa og setja den og i stand slik at den og kan brukast. Å laga dåpshuer og dåpsplagg er og noko me har tenkt på,

og kanskje herrebunad for utleige t.d. til konfirmant.

Å bruka bunad har alltid vore tradisjon i Hardanger, i allefall for jentene. No kjem karane for fullt. Dei vil stå i stil til jentene- og det er bra! Uansett mote-moten tek ikkje glansen frå ein bunad. Og bunaden er identitetsskapande for oss.

Det å gifta seg i bunad har vel vore meir brukt før som no. Men me håpar med dette at i allfall i Strandebarm vil det bli ein oppsving. Leige for damebunaden har me sett til kr. 3.500.- og for herrebunaden kr. 2.000.-.

Men inni all denne stasen er det to levande menneske som er so tøffe og stiller seg til disposisjon for oss i kveld. Brura er Helena Flotve og brudgommen heiter Espen Lillefosse. Dei må få ein god applaus.

TIL SLUTT HAR EG EIT SANNINGS-ORD AV BENJAMIN TILLET:

”Gud hjelpe den mannen som ikkje vil gifta seg før han finn den perfekte kvinna. Og Gud hjelpe han endå meir dersom han finn henne”.

OG NO VIL ORLAUG MÅGE SEIE NOKO OM HERREBUNADEN:

Brudgomsbunaden er laga ut frå bilete og draktdeler frå Strandebarm og draktområdet som dei høyrer til.

Det var lite å finna av draktdeler, men vår erfarne sydame, Orlaug Måge har rekonstruert ei jakke med snyttar bak, slik dei vart brukt på slutten av 1800-talet. Bukse og vest er sydd ut frå bilete funne i bygda. Knappane i trøye og vest er kopiar av sølvknappar antakeleg støyppt av sølvsmed Kristofer Olson (1771-18?) frå Ljonestangen i Strandebarm. Desse eig Orlaug Måge formene til.

Lekanger Husmorlag

Lekanger husmorlag kan i år se tilbake på 70 års sammenhengende virke. Det ble stiftet etter et særlig vellykket bakekurs som kom i gang ved hjelp av Norges husmorforbund. Det første ordinære lagsmøtet ble holdt 11. januar 1938, og det var 58 husmødre som melde seg inn som medlemmer.

Lagets første formann het Kirsten Langeland, hun hadde dette vervet frem til årsmøtet 4. januar 1949. Kontingenten ble satt til 1 kr pr år.

I dag er det Kirsti Mentzoni som har formannsvervet. Det er 14 medlemmer i laget, og kontingenten er 416 kr pr år.

Det er mange av dagens medlemmer som har hatt mødre og bestemødre som har vært med i husmorlaget i tidligere tider. Det startet med 58 medlemmer i 1937. Det høyeste medlemstallet hadde laget i 1951 da det var 77 medlemmer. I dagens lag er det 14 medlemmer. Haldis Larsen er den som pr i dag har lengst fartstid i laget, hun ble medlem av laget i 1947, og kan altså se tilbake på 60 års fartstid. Fru Anny Slettvoll er den eneste gjenlevende av de 58 første medlemmene i laget.

KURS

Det har vært mange dyktige ledere i laget gjennom disse 70 årene. Hver og en av dem satte sitt preg på lagets arbeid, og det har vært et aktivt lag gjennom årene. De holdt bakekurs og sykurs, og de drev forsøksdyrking av grønnsaker.

Alle disse kursene skulle vise seg å være svært nyttige da krigen brøt ut. Lagets møtevirksomhet ble midlertidig avsluttet i august 1941, men medlemmene arbeidet jevnt og trutt krigen igjennom. Husmødrene

følte sitt ansvar for den norske hær, og hjalp til ved å strikke sokker og strømper, og sy sengetøy. Dette ble sendt til kvinnenenes arbeidshjelp i Bodø. De samlet også inn ull som ble sendt til lottene.

Da freden var et faktum i 1945, kom også møtene i gang igjen etter å ha ligget nede i 4 år. Det første møtet ble holdt 19. juni, og den første oppgaven ble å samle inn penger til forskjønnelse av kirkegården på Lekanger.

EGET HUS

Etterkrigsårene besto for en stor del av gjenoppbygging, og husmorlaget begynte å tenke på et eget hus for laget. I 1952 ble det gått ut en mulig tomt. Det gikk noen år, men i 1957 fikk husmorlaget en gammel skole i gave av Gildeskål formannskap, og denne skulle det bygges husmorhus av. Arbeidet med huset ble straks satt i gang, og 2. desember 1958 kunne daværende formann, fru Berntine Mentzoni ønske medlemmene i laget velkommen til det første møtet holdt i eget hus!

Huset ble møblert og innredet med stoler og bord medlemmene kunne avse fra hjemmene sine, og de hadde med seg egen kopp og skål til kaffekosen.

KONFIRMANTKAPPER

Laget har som før nevnt vært aktivt i alle år. De samlet inn penger til konfirmantkapper i 1954. Nordstranda kapellkomite ba om hjelp til anskaffelse av porter til kapellet og kirkegården i 1963. I 1966 samlet laget inn penger til et senkeapparat. Samme år ble det snakk om å anlegge legekontor på øya, og husmorlaget la frem et forslag for kommune og distriktslege om at husmorhusets kjeller kunne stilles til disposisjon som legekontor. Etter hvert ble det inngått et samarbeid mellom husmorlaget og helselaget hvor de ble enige om å bygge et nytt hus i helselagets regi.

70år

Laget bidro med å arrangere en bingokveld der inntekten i sin helhet ble gitt til dette formålet.

SKOLEN BLE FOR LITEN

Tidlig på 1970 tallet var det store barnekull, og skolen ble for liten. Den kunne ikke ta imot alle elevene. Leide lokaler ble løsningen, man så på flere alternativer, men ble stående ved husmorhuset. Det var imidlertid nødvendig å restaurere huset, og det måtte gjøres noe med vann og kloakk. Dette ble finansiert ved at det ble betalt inn to års forskudd på husleia, laget tok opp lån, og det var dugnader der medlemmer, ektefeller, og bygdas øvrige befolkning deltok.

SANG OG MUSIKK

Laget hadde også en sang og musikk gruppe som opptrådte på div arrangementer rundt på Sandhornøya. To ganger i året var hele laget på besøk på Gildeskål sykehjem. De hadde med seg kaffe og kaker, og ikke minst sang og musikk. De eldre satte stor pris på disse besøkene.

Da Sandhornøy musikkorps ble stiftet 31. mars 1981, betalte laget for en bunad som ble loddet ut i forbindelse med oppstarten. 2 mai 1983 fikk laget sin egen fane!

JUBILEUM

2003 var det 40 års jubileum for kapellet. Lagets medlemmer samlet inn penger til nye gardiner. I anledning av jubileumsgudstjenesten ble det arrangert stor kirkekafe på husmorhuset, og det var mange som ville ta del i dette.

Nå er det 14 medlemmer igjen i laget. Medlemstallet har sakte gått ned, men de som er igjen prøver stadig å finne på noe nytt, både for å skaffe inntekter, og for å rekruttere nye medlemmer

JULETREFEST

Husmorlagets juletrefester er viden kjent. Denne tradisjonen har laget hatt i mange år. Hver og en av medlemmene

tar med seg julebakst. Det bakes boller, det kokes kaffe, det pyntes, og det pakkes nissepakker til ungene. Hvem julenissen er fra år til år vet bare nissen selv. Selv om antallet besøkende ser ut til å synke fra år til år, er det enighet om å opprettholde tradisjonen så lenge det går.

STUDIEKURS

Det har vært arrangert studiekurs, vi har hatt et artig lappeteknikkurs, og vi har arrangert lørdagskafeer og forsøkt oss på å arrangere loppemarked.

Vi er også heldige som har en leder som er flink til å oppdatere seg og reise på kurs.

NY HISTORIE

Det er gått 70 år. Årene er godt dokumentert i lagets skrevne historie

Medlemsbøker, møteprotokoller og kassabøker er tatt godt vare på.

Nå skal vi skrive ny historie fremover. Og inderlig håpe at den forsiktige optimismen som er til stede på øya kan føre til at husmorlaget får et oppsving i medlemstallet slik at det kan feires nye jubileumsfester i fremtiden.

Gratulerer med dagen!

LOTTERIET 2008

Som nevnt i medlemsbladet nr 4-2007 ble det på landsstyremøtet i september 2007 vedtatt å starte nytt medlemslotteri i 2008.

Resultatet av lotteriet for 2007 var veldig positivt, og vi håper dette vil gjenta seg også i år.

Loddsalget vil foregå på samme måte som i fjor.

Kretslederne vil få tilsendt loddøkene og videresender de til lagene. Det er 50 lodd i hver bok. Pris pr. lodd er kr. 5.-. Med en så lav pris pr. lodd håper vi at det blir lett å selge loddene.

Meningen var å starte loddsalget i januar og foreta trekningen i juni, men av diverse årsaker ble vi forsinket. Vi vi likevel forsøke å gjennomføre trekningen i juni. Vi sender derfor bøkene ut i slutten av februar/begynnelsen av mars. Loddsalget kan da starte straks.

Vi håper at loddselgerne blir godt mottatt blant våre medlemmer, og at resultatet blir minst like bra som i fjor.

Lykke til med loddsalget!

*Gunn og Odlaug
Loddkomiteen*

DET NORDISKE BREVET

På grunn av tidsfrister rekker vi ikke å få med Det nordiske brevet i dette nr. av Kvinner & Familie.

Men i neste blad, som kommer i mai, kan du lese brevet som i år kommer fra Sverige og er skrevet av presten Maria Sundblom-Lindberg. Forsinkelsen skyldes at Maria har vært opptatt med filminnspillinger i hele januar. Men gled dere; i neste nr. kan dere lese hva Maria har på hjertet. Hun beskrives som ung, tøff og modig, kvinnelig, moderlig og varm, i tillegg til spontan og glad!

Nordens Kvinneforbunds konferanse

TEMA: MENNENE MÅ MED I KAMPEN FOR LIKESTILLING!

FORELØPIG PROGRAM:

Torsdag 19. juni

- 10.00 Ankomst og registrering
- 13.00 Konferansen åpnes av Sigurlaug Viborg, KÍs president.
- 13:15 Musikalsk underholdning.
- 13.30 Foredrag: Mennene sier nei til voldtekt, Hjálmar G. Sigmarsson, spesialist i Likestillingsrådet.
- 14.00 Lett gymnastikk på plassene.
- 14.10 Foredrag: Islandske håndverk, Margrét Baldursdóttir og Guðrún Hadda Bjarnadóttir. Utstilling og salg av håndverksprodukter.
- 14.50 Kaffe.
- 15.30 Foredrag: Kvenfélagasambands Íslands landskampanje for økt fysisk aktivitet og bedre kostvaner. Una María Óskarsdóttir, KÍs visepresident. Muligens blir foredraget i botanisk hage, "Lystigarður Akureyrar".
- 30.30 Fri.
- 18.30 Akureyri kommune v/ordfører Sigrún Björk Jakobsdóttir inviterer til mottagelse i Akureyris kunstmuseum "Listasafn Akureyrar"

Fredag 20. juni

- 08.00 Frokost.
- 10.00 Foredrag: Lønnsforskjellen mellom menn og kvinner. Islandske statistikk – hvordan kan forskjellene utjevnes? Kristín Ástgeirsdóttir, direktør i Likestillingsrådet.
- 10.30 Lett gym på plassene.

- 10.50 Foredrag: Kampen for å bli synlig, Dr. Sigrún Stefánsdóttir, programdirektør i RUV radio.
- 11.20 Foredrag: Kulturens rolle i likestillingskampen - Hvilken rolle spiller kulturen i likestillingskampen? Þórður Þórarinnsson, direktør for Vestnordiska Rådets islandske kontor.
- 12.00 Lunch.
- 13.30 Oppsamling og debatt med foredragsholderne.
- 15.00 Fri. / NKFs styremøte
- 18.30 Vertinnene henter deltakerne til besøk og middag i islandske hjem.

Lørdag 21. juni

- 08.00 Frokost på hotellet
- 09.00 Avgang med buss, tur til nordøstre del av Island. Turen går bl.a. til det naturskjønne området rundt Mývatn – den gamle prestegården Laufás, som nå er museum – Goðafoss – de varme kildene Jarðböðin ved Mývatn – vulkanområdet ved Námaskarð – vannkraftverket Laxárvirkjun i Laxá der Landsvirkjun gir oss en spennende omvisning i tunnelene om åsene í nordisk mytologi. Lunch på Stöng og bevertning i Laxárvirkjun.
- 17.00 Ankomst til Akureyri.
- 19.30 Velkomstdrink.
- 20.00 Festmiddag på Hótel Edda.

Søndag 22. juni

- 10.00 – 10.30 Avslutning av konferansen i Akureyrarkirkja.

2008 i Akureyri, Island

PÅMELDINGSBLANKETT

TIL NORDENS KVINNEFORBUNDS KONFERANSE I AKUREYRI, ISLAND 19. – 22. JUNI 2008

Påmelding innen 31. mars 2008 til Vera Welle, Bringsjord, 4580 Lyngdal

Arrangør: Kvenfélagasamband Íslands, vår søsterorganisasjon

Sted: Hotell Edda v/Hrafnagilstræti, 600 Akureyri. Fly direkte til Akureyri fra København eller fly fra Keflavik eller Reykjavik flyplasser. (www.icelandair.is, www.sas.no, www.icelandexpress.is). Med bil tar det 4-5 timer fra Reykjavik.

Det blir ikke arrangert felles reise fra Norge.

Deltakers navn.....

Adresse.....

Telefon.....E-postadresse.....

Lokallag.....

Innkvartering:

☐ Enkeltrom m/bad ISK 51.450 (ekstranatt ISK 9.450)

☐ Enkeltrom delt bad ISK 40.050 (ekstranatt ISK 5.650)

☐ Dobbeltrom m/bad ISK 41.850 (ekstranatt ISK 6.250)

☐ Dobbeltrom delt bad ISK 34.650 (ekstranatt ISK 3.850)

Ønsker å dele rom med.....

Spesialdiett.....

Ankomsttid Akureyri..... Avreisetid Akureyri.....

I deltakeravgiften inngår innkvartering i tre netter, måltider og program.

Deltakeravgift må være meg i hende innen 14. april 2008.

Vera Welle, Bringsjord, 4580 Lyngdal, bankkonto 7322.10.74979.

Bindende påmelding.

Ta gjerne kontakt med meg!

Hilsen Vera Welle

Tlf 977 297 03

e-post: vwelle@online.no

Beredskapsutvalget i K&F arrangerte seminar på Rygge

AV ANNE-SOPHIE W. BONDESEN

FOREDRAG AV KFB'S LEDER GRETHA THUEN

Hun lever og ånder for beredskap og stilte opp søndag formiddag. Leder for Kvinners frivillige Beredskap informerte om de nye websidene, om bladet som nå kalles Trygge Samfunn. Det skal ha et tema i hvert nummer, og den nye redaktøren, Jan Erik Thoresen tar gjerne i mot stoff fra lagene.

Logoen er litt forandret. KFB har fått beholde de norske flaggfargene/flagget og har i tillegg en flamme som brenner, et symbol på de gamle vardevaktene.

Gretha Thuen har stor erfaring med forholdene for kvinner i andre land, og tok spesielt for seg FN's resolusjonen 1325, kvinnes rolle i krigsområder

og hvordan vi kan hjelpe dem.

Hun fortalte om kvinner som blir utsatt for mineskader og voldtekt når de går for å hente vann og ved, om barn som kommer bort i katastrofeområder, om barn og kvinner som selges, blir lovet en bedre framtid og tror de skal tjene penger for å kunne hjelpe familien, men som blir sexslaver. I Bosnia er fire av ti kvinner vært utsatt for overgrep.

I Sierra Leone ønsket kvinner utdanning til barna, særlig stoffer og symaskiner, og KFB hadde klart å skaffe dem symaskiner.

Kvinner Frivillige Beredskaps leder

oppfordret oss til å kjøpe Fairtradevarer for å hjelpe kvinnene, og dermed, familiene, i katastrofe- / krigsherjete land. Hun mente også at det er viktig å nå ungdommene, bruke mediene og informere om hva som virkelig skjer.

For å spre informasjon og kunnskap om Kvinners Frivillige Beredskap, kan alle kjøpe små praktiske beholdere med plaster og leppepomader for kr. 15.- pr. stk. På dem står det web adressen til kfb: www.kfb.no

Gretha Thuen ble takket for at hun informerte og inspirerte oss og overrakt blomster.

Gretha Thuen takkes av Bjarnhild Hodneland.

SAMFUNNSSIKKERHET V/ STAALE GRANLI, FOLK OG FORSVAR

Folk og Forsvar har bidratt med midler til å gjennomføre beredskapsseminarer, og vi var heldige og fikk informasjonskonsulent Staaale Granli til å informere oss om samfunnssikkerhet. Han var meget dyktig til å fremlegge et vanskelig stoff, og hadde stor innsikt.

Han tok for seg utviklingen fra den kalde krigen, 1950 -1992. Fra da av NATOS ansvar ovenfor andre land og overlating til Norge om å forsvare oss selv. Han

redegjorde for tidligere Jugoslavia, delingen og de ulike religiøse gruppene i Bosnia-Herzegovina, Slovenia som ønsker å bli selvstendig, borgerkrigen og Stoltenbergs og USAs oppgave og innsats. Han omtalte den etniske rensingen i 1998 i kosova, Knut Vollebæks innsats, FN som ikke kom på banen, NATO som var i bakkekrig, Telemarksbataljonens innsats i 90 dager.

Verden i dag er mer uforutsigbar, og forvaret har nye utfordringer. Det er forholdsvis få kriger, men flyktninger, i Sudan en og en halv million!, kriminalitet, narkotika og trafic er andre områder en må søke sikkerhet på. Energiforsyningen, spesielt olje, er en usikkerhetsfaktor.

Det vi kan gjøre er å gi bistand, økonomisk og med folk.

Han imponerte oss, ga oss mange tankevekkere, og vi syntes vi hadde fått et innblikk i forsvarets oppgaver tidligere og i dagens situasjon.

Staaale Granli ble overrakt K&F's skuteglass for sin gode informasjon.

BESØK PÅ 330 SKVADRONEN PÅ RYGGE FLYSTASJON

Siste post på programmet søndag 04.11.07 var besøk hos 330 skvadronen på Rygge. Der ble vi tatt i mot av to meget sympatiske menn, Flyger Eirik Innerby og Redningsmann Per Christian Bach.

De vet aldri når de må rykke ut på oppdrag, men heldigvis for oss var det ingen som trengte hjelp da vi var der, og vi kunne realisere besøket.

Mennene var nordfra, stasjonert ved 330 skvadronens avdeling på Banak, men var denne uken på vakt på Rygge Flystasjon. Vi ble informert utenfor hangaren, om utdanning, vakttjeneste, oppgaver og plikter.

330 skvadronen er en del av Luftforsvaret. Når de er på vakt er de underlagt hovedredningssentralen. De er militært ansatt og ikke en del av Norsk Luftambulansse som mange tror.

330 skvadronen har beredskap 24 timer i døgnet hele året. På Rygge er de på 1 times beredskap. Fra sommeren 2008 vil de komme på tilstedevakt. Dette vil si kortere reaksjonstid og de vil ha mulighet til å nå store områder på østlandet på kort varsel.

Når de er på jobb er det øvelser og trening som er i fokus. De flyr egentrening to ganger daglig, ambulansetrening, fjellredning, elve-redning, redning til fjells og av båter i nød. I tillegg trener de mye med sine samarbeidspartnere. Dette kan være å fly brannmenn ut til båter i brann, å fly søks- og redningshunder ut til et søksområde eller alpine redningsgrupper ut i fjellet for å få ut folk som ligger skadet eller har gått seg fast i bratte fjellsider.

Om bord er det to piloter, en systemoperatør/navigatør, en maskinist, en redningsmann og en anestesilege. Redningsmannen må ha sykepleierutdanning eller ambulansesfagbrev og grunnleggende befalsutdanning. Flygerne har to ukers opptaksprøve, et halvt års befalsutdanning, et halvt års uttaksutdanning, krigsskole og utdanning i USA i 1-2 år. Det stilles krav til syn, pliktjenesten er 12 år pensjonsalderen 57.

Etterpå ble vi delt opp i to grupper som da fikk være inne i helikopteret hos piloten og i bakre del av helikopteret der alt medisinsk og redningsteknisk utstyr som benyttes ble vist oss.

Sea Kingen er ca. 35 år gammelt, og det jobbes med å skaffe en arvtager som vil fases inn i perioden 2011-2015. Sea Kingen er bra utstyrt og har to radarer, diverse radioer, autohover system, varmesøkende kamera, to redningsheiser m.m. Vi fikk se på alle instrumentene, selene med ulike krokar, draktene de brukte i ulike sammenhenger og benkene de satt på der det også var mulighet for å feste barestativer.

Besøket var meget interessant, og vi følte oss trygge på at om noe skulle hende, ville vi være i de aller beste hender med slike hjelpere og et slikt helikopter. Det er viktig å ha en slik skvadron på Rygge da mannskap og helikopter kan nå mange i løpet av kort tid. Det skjer mange ulykker da det er mye trafikk på veier, vann og sjø i Østlandsområdet. Vi vil arbeide for at skvadronen blir mer brukt, og i alle fall ikke legges ned ved Rygge Flystasjon.

Skvadronen ble overrakt et av K&F's skuteglass som takk for et trivelig og informativt besøk.

BEREDSKAP

Som sentralstyrets kontaktperson i Beredskapsutvalget fikk jeg i høst anledning til å delta på utvalgets seminar på Rygge Flystasjon.

Så vidt jeg vet er det første gangen det er arrangert beredskapsseminar på Rygge, i hvertfall i nyere tid.

Beredskap er og har alltid vært høyt prioritert i Norges Kvinne- og Familieforbund.

Tidligere var det militære forsvaret mer profilert, spesielt etter krigen, men nå ser vi at den sivile beredskapen er vel så viktig.

Norges Kvinne- og Familieforbund er en av 8 organisasjoner som er medlemmer i Kvinners Frivillige Beredskap (KFB). KFB er sammen med Forsvaret og Sivilforsvaret en del av Totalforsvaret i Norge.

BEREDSKAP ER SÅ MANGT

Med den samfunnsutviklingen og den klimautfordringen vi står overfor, med flom, ras og ekstremvær osv. ser vi at den enkelte av oss må være forberedt på at noe uforutsett kan skje, både når det gjelder mat- vann og elektrisitetsforsyning, og andre ting vi er avhengige av. Derfor er det viktig at vi engasjerer oss både på det lokale og individuelle plan.

Kfr. Anne Lise Johnsens oppfordring om alltid å ha en plastdunk med ferskt vann i kjelleren, i tilfelle vannforsyningen svikter i kortere eller lengre perioder.

Likeså er det lurt å ha litt matreserver, f. eks. hermetikk, tørre matvarer av forskjellige slag, hvis noe uforutsett skal skje. Og ikke glem å ha fyrstikker, lommelykt og talglys på en plass hvor alle i familien kan finne de.

Beredskap i det offentlige rom er viktig. Kjenner vi for eksempel til beredskapsplanene i sorsentre/varehus?

Er vi godt nok forberedt, vet vi hva vi skal gjøre i en krisesituasjon ved for eksempel brann eller en ulykke?

En nabo av meg opplevde nylig en stor lyng- og skogbrann som truet med å rasere hele byggefeltet hvor de bodde. Da de skulle evakuere hadde strømmen gått p.g.a høyspentlinjen som falt ned over linjenettet, og det var stummende mørkt. Det var noe hun aldri hadde tenkt på, at strømmen kunne bli borte under branntilløp.

Så hun fikk en a-ha-opplevelse – husk å ha fyrstikker eller lommelykt tilgjengelig i tilfelle noe skjer!

Vi må spre informasjon om beredskap i lagene våre og i nærmiljøet for øvrig. Beredskapsutvalget har hvert år seminar, hvor mange forskjellige scenarier blir presentert og gjennomgått.

Jeg oppfordrer derfor så mange som mulig om å delta på kurs og seminarer i beredskap, både lokalt og sentralt.

Det er veldig interessant og lærerikt.

Av Odlaug Lysø Kleven

BEREDSKAP I STORSENTRE/VAREHUS

Dette var et av emnene på seminaret. Vi hadde ingen foreleser om situasjonen i stor-sentre, men utvekslet erfaringer på hva vi hadde sett manglet på steder vi har vært.

Anne – Lise hadde undersøkt på Amfiseret i nærheten, og det står oppslag om hvor butikkene finnes., men ingen evakueringsplan. Det er det samme på mange andre shoppingsentre vi i beredskapsrådet har besøkt.

Alle på seminaret ble oppfordret til å **Spørre etter evakueringsplaner / Beredskapsplaner i forbindelse med brann, flom, gasslekkasjer eller lignende på sentre i nærheten av dem selv.**

Oppfordringen går også til dere som leser dette.

Gi oss gjerne tilbakemeldinger på mangler, men også positive opplevelser. Svenskene er flinkere til dette enn vi nordmenn er. Hva med sikkerheten om bord?

Sammen kan vi øve trykk på å få oppslag, skilt og øvelser på evakuering/god beredskap der mange er samlet.

Finnes det et bestemt sted hvor bortkomne barn, andre kan ” leveres”? Som regel blir det vel i informasjonen, men tenker vi på å snakke med barn, de vi er sammen med, at hvis vi kommer bort fra hverandre, møtes vi ” der”= avtalt sted?

MEDISINSK BEREDSKAP

Vi prøvde å få noen til å foredra om dette emnet, men flere syntes det var vanskelig, for de kjente bare til sin egen arbeidsplass, som sykehusapotek.

På samlingen KFB hadde med de tilsluttede organisasjonene i oktober, hadde vi et foredrag om medisinsk beredskap. Beredskapsutvalget refererte foreleseren fra Departementet, beroliget oss med at det skal finnes nok medisin til alle, i alle fall av de vanligste medisiner. Spesielle medisiner som mot Tamiflu, fugleinfluensa, vil det bli for kostbart å ha innkjøpt/ lagret til hele befolkningen. Han hadde liten tro på at det ville bli bruk for slik medisin, men den skal kunne skaffes.

Kulltabletter kan det være fornuftig å kjøpe inn og ha i medisinskapet hjemme. De er bra å ha i mange tilfelle. Sats på din egen beredskap, særlig hvis du skal ut å reise, og noter deg nummeret til giftinformasjonen, evt. ring 113.

Kommunelegen er den som har best oversikt over situasjonen der du bor. Kanskje laget kan ta et møte, kontakte legen og spørre om beredskapssituasjonen på dette området.

KOMMUNIKASJONEN I K&F/ TIDSPUNKT FOR SEMINARER

Det er menneskelig å feile, og vi får en masse informasjon hver dag, så noe siles ut, men vi tror det er konstruktivt, hvis alle lagledere, kretsledere og ledere på alle plan, skjerper seg på å sende videre invitasjoner og skriv. Selv om du selv ikke kan eller ikke er interessert i alt, er det vel riktig å informere alle i laget om tilbudene, tenke etter om det er noen i laget som kan være interessert.

I ” gamle” dager hadde vi en beredskapskontakt i hvert lag, Der det ikke oppgis, og det bes det ikke om på skjemaet som skal fylles ut til K&F, antar en at det er lagleder som er ansvarlig. Riktig?

Det ble dessverre sent før vi i Beredskapsutvalget sendte ut invitasjonen til seminaret. Det skyldtes at vi måtte vente på klarsignal fra Rygge Flystasjon. Vi har aldri vært der tidligere, og det var fantastisk at vi fikk komme, men det ble endelig vedtak om at overnatting, bespisning og bruk av lokaler var OK først i august.

Vi sendte da ut en foreløpig invitasjon til landsstyremøtet på Emma Hjort i Bærum, og ba alle kretsledere om å informere lagene om seminaret. En endelig invitasjon ble sendt ut i slutten av september. Det ble få påmeldinger. Vi sendte ut nok en invitasjon med nærmere informasjon om priser o.m.

K&F sentralt ga oss lister over lag – og kretsledere i Buskerud, Akershus og Oslo, og leder ringte rundt til ca. 20 lag. Mange hadde ikke sett invitasjonen, noen ante at de hadde hørt om den, andre hadde bestemt seg for at dette var ikke noe for dem. Det ble totalt 9 påmeldte – av alle foreningens medlemmer i hele Norge!

På seminaret tok vi opp kommunikasjonen innen foreningen, og diskuterte når det er hensiktsmessig å ha et seminar. Det har vært vanlig å holde det en lørdag og søndag, men vi spurte om deltakerne trodde det ville være flere som kunne ha kommet, hvis det ble holdt en fredag ettermiddag og lørdag formiddag.

Det er vanskelig å finne dager som kan imøtekomme alle, småbarnsforeldre, yrkesaktive, besteforeldre og pensjonister, og vi landet vel på at hvis man ønsker å være med på et beredsskapsseminar, er det viktig å ha ro og tid, og man må kunne reise/ nå fram fra alle kanter av landet.

HVA SYNES DERE? Vi skal snart forberede neste seminar, og vil gjerne ha innspill på dager og emner. Beredskap er noe vi alle omgir oss med hver dag, men kanskje ikke tenker over. Leste du hva KFB leder Gretha Thuen skrev i siste K&F blad?

Vi i K&F's beredskapsutvalg ønsker å få alle til å bli mer klar over hva beredskap er, og prøver å gjøre vårt, bl.a. ved å referere fra seminaret, men vil gjerne høre fra dere i lagene og kretsene.

Pressemelding

NORGES KVINNE- OG FAMILIEFORBUND KREVER TRYGGE SKOLEBIBLIOTEK – ETTER FADESE I KRISTIANSAND

Foreldre i Kristiansand kommune har reagert på språkbruk i barnebøker som kan lånes av barneskolens elever ved skolens bibliotek. Vi skal være glad for at det finnes våkne og reflekterte foreldre. Særlig når kommunens skoleledelse kaller bruk av utvalgte setninger fra bøkene som ”tatt ut av sin pedagogiske sammenheng”.

Spørsmålet blir da: Når er det god pedagogikk å benytte uttrykk som ”Jævla barnevernsfutte – du skal dø?”

Hadde det vært like god pedagogikk om setningen hadde vært ”Jævla lærerfutte – du skal dø?” Neppa – og takk og lov for det.

Når i all verden er denne type språkbruk å anse som god pedagogikk? I vår verden aldri.

Saken blir ikke bedre av at leder for innkjøp av bøker for utlån ved skolebibliotekene svarer at ingen har spurt barna hva de mener om slik språkbruk!?!?

Det hele viser med all tydelighet ansvarsfraskrivelse og et inderlig ønske om å skape et grenseløst samfunn.

I aviser og debatter møter en gang på

gang skriket etter tiltak som kan begrense den vold/ trakassering som barn og unge bruker mot hverandre via SMS, e-post og verbalt. Lærere opplever verbale trusler fra sine elever som såpass grove at enkelte velger sykemelding og etterlyser klarere grenser og holdninger fra foreldrene.

Norges Kvinne- og Familieforbund bidrar i arbeidet for å begrense vold/ trakassering, men det må være konsekvenser i dette arbeidet og en helhet. Vi kan ikke i enkelte tilfeller si at dette er greit og i neste øyeblikk si at det ikke er det. Barn lærer av det de erfarer, leser og hører. Det må vi ta på alvor.

I dagens samfunn og i debatter etterlyses det klare grenser i forhold til barneoppdragelse. Det er god pedagogikk – barn trenger grenser. Men skal vi da la barna bestemme hva som er ok at de får servert som god litteratur gjennom undervisningsinstitusjonene.

Norges Kvinne- og Familieforbund (K&F) vet at foreldre gjerne deltar i holdningsskapende arbeid både i og

utenfor skolen. Men da forventer vi også at foreldre blir tatt på alvor når de bringer sine synspunkter frem. Da kan ikke skolen bruke pedagogikken mot foreldre.

Vi kan alle overse en setning i en bok, vi kan alle feile – det er menneskelig. Det å kunne innrømme dette og love å se på saken for å rette feilen – ja det er ansvarsfullt. La oss håpe at både skoleledelse i kommunene og de som er ansvarlig for innkjøp av litteratur til skolebibliotekene innser ansvaret og tar noen grep. Vi trenger bibliotekene i skolen – men vi trenger dem bare dersom de er seg sitt ansvar bevisst.

Norges Kvinne- og Familieforbund krever trygge skolebibliotek!

Vannskilleprinsippet må kunne fungere her også slik at skolebibliotekene blir en trygg sone.

Barna er fremtiden – la oss sammen gå opp grensene for en bedre morgendag – et tryggere samfunn for oss alle. Vi har alle rett til et liv uten vold og trusler.

Pressemelding

LÆREBOK I MOBBING

Norges Kvinne- og Familieforbund er forskrekket over å oppdage at boken ”Slangordboka” er tillatt for bruk i undervisning. Den brukes i dag som lærebok i norsk.

Det har i flere år vært satset på å redusere mobbing og trakassering gjennom bevisstgjøring og forebyggende tiltak i barnehage, skole og arbeidsliv. Konsekvensene av mobbing og trakassering kan være ødeleggende.

K&F stiller seg svært undrende til at man da tillater en ordbok som inneholder nettopp dette!

Slangordboka er blitt til ved at de mest brukte slangord i hele landet er sendt inn av elever i ungdoms- og videregående skole. Sånn sett er boka på mange måter en interessant

dokumentasjon av ungdomskulturen. Men – den inneholder også kallenavn og skjellsord som langt fra egner seg på trykk i andre medier. Den kan brukes som en oppskriftsbok for trakassering.

K&F mener dette gjør boken uegnet som undervisningsmaterieell i skolen.

Her må Kunnskapsdepartementet være seg sitt ansvar bevisst. Hvilken kunnskap er det man ønsker å formidle til morgendagens voksne? Skal man fortsette antimobbearbeidet samtidig som man i skolen tillater bruk av en slik ordbok?

K&F forventer at kunnskapsminister Øystein Djupedal griper inn og tar denne boken ut av pensum for norskundervisningen.

Etterord: ”Slangordboka er IKKE lengre en del av pensum i norkundervisningen ! Det nytter!

HUSMORVIKARTJENESTEN

Norges Kvinne- og Familieforbund var initiativtaker til å få innført husmorvikartjenesten.

Første gang saken ble reist var på landsmøtet i 1929. Forbundet så husmorvikarene som en del av det forebyggende helsearbeidet rettet mot hjem der husmoren var arbeidsudyktig for en kortere periode.

Forslag om dette ble tatt opp i lokallagene første gang i 1940-41, men etter 2. verdenskrig ble saken tatt opp igjen med stor tyngde både sentralt og i lokallagene.

Forbundet arrangerte kurs for husmorvikarer, og på Voss og i Levanger ble disse kursene gjort permanente og fungerte som landets husmorvikarskoler.

Mye har endret siden den gang, men behovet for hjelp til familier hvor omsorgsperson blir akutt syk er uforandret.

Norges Kvinne- og Familieforbund har siden 1946 arbeidet med husmorvikartjenesten – ved å utdanne, ansette og innlemme i kommunalt lønnsregulativ. En

husmorvikar vil avlaste/avhjelpe omsorgspersonen i familien. Dette tilbudet ble dessverre i de fleste kommuner helt eller delvis borte etter innføring av Lov om sosiale tjenester i 1991. Men behovet for husmorvikarer er like aktuelt i dag som det var for 60 år siden – eller kanskje mer aktuelt enn noensinne?

I henhold til sosialtjenesteloven er kommunene pålagt å ha et tilbud om hjelp til sine innbyggere. Det er et paradoks at innføringen av en lov som har som formål ”å fremme økonomisk og sosial trygghet, å bedre levevilkårene for vanskeligstilte, å bidra til økt likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer”, gjør at service og omsorg for barnefamilier blir betydelig redusert.

For å kunne begrunne behovet for husmorvikarordningen, satte forbundet i gang en stor spørreundersøkelse i 2001 med svarfrist den 15.11.01. Den ble gjennomført i samarbeid med Norsk kommuneforbund.

Spørreskjema ble sendt ut til alle

kommuner. Innen fristen hadde kun få kommuner sendt inn sine svar. I slutten av 2001 tok derfor K&F over arbeidet med oppfølging av undersøkelsen. Dette resulterte i at svarene på undersøkelsene strekker seg over et tidsrom fra 2001 til 2003.

Det kom svar fra 86% av kommunene og vårt mål har vært å utarbeide en rapport om behovet for husmorvikaren som kunne tilbyes politiske partier som dokumentasjon på hvor viktig ordningen er når familier får akutt eller spesielt behov for hjelp.

K&F er opptatt av at det skal være et trygt og godt tilbud om praktisk bistand i hjemmet til familier hvor omsorgsperson blir akutt syk eller har spesielt behov for hjelp, for eksempel i forbindelse med svangerskap, fødsel og barseltid.

I dag er tilgang på hjelp de fleste steder timebasert og lite fleksibel.

Konklusjonen er derfor klar: Husmorvikartjenesten bør gjeninnføres i kommunene. Dette er en ordning som er berettiget, i dag og i fremtiden.

FRILUFTSLIV OG IDRETT FOR ALLE

Fysisk aktivitet er en viktig nøkkel i flere sammenhenger. På Averøya har volleyballklubben, sjøsportklubben og sykkelklubben etablert et omfattende samarbeid. Sammen ønsker de å skape muligheter for idrett og friluftsliv der **alle** kan delta –

på tvers av de skillelinjene som finnes i samfunnet ellers. Bevisst har de satset på aktiviteter der deltagerne må bruke sin «egen motor», kroppen, og til dette disponerer de et stort utvalg av båter, sykler, idrettsbaner og klubbhus. Det sosiale samværet er også veldig viktig, derfor har de også lagt opp til sosialt samvær på etablerte grillplasser og badesteder. Mottoene er: **Sjøsport, ballspill og friluftsliv for alle!** Og husk: **Det er helse i hver sykkel!**

UTRETTELIG ARBEID HAR GITT RESULTATER –AMALGAM-FORBUD ENDELIG ET FAKTUM!

Helene Freilem Klingberg har, ved siden av at hun har vært aktiv i Norges Kvinne & Familieforbund, gjennom mange år også gjort en viktig innsats i Forbundet Tenner og Helse. De siste sju årene som leder av styret i Oslo /Akershus-avdelingen. 14. februar i år takket hun for seg som styreleder. Samtidig kunne hun glede seg sammen med alle de frammøtte over amalgamforbudet som trådte i kraft i januar i år. Forbudet ble feiret med sang og musikk og servering av kake og snitter. Helene leste to av diktene sine, og var forfatter av dagens jubileumssang. Hun passet også på å hedre og minnes noen av de gode medspillerne som ikke lenger lever. Det har vært en utrettelig kamp for et endelig forbud mot amalgam som tannfyllingsmateriale. Fremdeles vil det være behov for arbeidet for amalgamskadede menneskers rettigheter i lang tid framover.

Langsamt fram for kvinnene

AV KJERSTI RYGG HOGSTAD

LEDER I ADRESSEAVISEN 24. SEPTEMBER 2007

Lederen beskriver likestilling i kommunepolitikken og forteller oss at etter valget d.å. er bare 37.4 prosent nyvalgte lokalpolitikere kvinner.

Lederen slutter med dette at dette er et demokratisk problem og at "slik kan vi ikke ha det".

Jo da Adressa, slik har vi det. Fortsatt kvier mange kvinner seg for å engasjere seg i lokalpolitikken av mer praktiske grunner, i følge lederen i Adresseavisen. Mon det? Er det kanskje flere grunner og at "hunden ligger begravd i upløyd jord"? Som ingen graver i? det har faktisk gått både trått og langsomt, med flere saker og mange ting. Bl.a. med å utforme lover og regler som sikrer kvinner en fri og uavhengig stilling i samfunnet, og en rettmessig del av samfunnsgodene. Men, det kan ikke uten videre settes likhetstegn mellom likestillingspolitikk og kvinnepolitikk.

LIKESTILLINGSPOLITIKK

i vårt land har som mål å legge til rette for at kvinner og menn skal gis like muligheter til utdanning og arbeid, og til kulturell og faglig utvikling. I vårt samfunn bygger fordelingen av goder i stor grad på tilknytning til lønnet arbeid. Ulønnet arbeid er lite verdsett i denne sammenheng, til tross for at ulønnet produksjon utgjør en stor del av verdiskapingen i Norge.

KVINNEPOLITIKK

bygger på at kvinner og menn er likeverdige. Kvinners arbeid i samfunnet betraktes som likeverdig som menns, selv om arbeidets art kan være forskjellig? Vi må motvirke en ensrettet kvinnepolitikk som bare definerer kvinners selvstendighet og egenverd gjennom lønnsarbeid, og samtidig verdsette viktigheten av kvinners innsats for å ivareta og ha omsorg. Det være seg trengende hjelp til familie eller andre. Dette er arbeid i ordets rette forstand, og fortjener og verdsettes med lønn og opptjening av pensjonspoeng.

En viktig årsak til det demokratiske problem i de politiske miljøer, hva gjelder kvinnerepresentasjon, er slik en kan høre: mangel på interesse fra kvinnene. I dag fokuseres det på "de store saker" som fordrer mye av allsidig politisk innsikt av en slik art at "det fordrer sin kvinne". En kvinne med (slik det er i dag) krevende jobb, omsorg for heim og familie og eventuelt medlem/representant i for eksempel bystyret, hun har en jobb for mye! Eller er meningen å fylle opp en kvote til 50% kvinner i alle kommunestyrene som eventuelt skal sitte der fordi de er kvinner?

La ikke likestillingen være til hinder for kvinner til å bruke så mye tid på morsrollen og familien som hun ønsker. La kvinnene selv bestemme. Om de får lov!

Nå skal valgloven utredes (?) i håp om å få flere kvinner med i kommunestyrene over det hele land. Hva da,--når kvinnene selv velger bort kvinner--?

Derfor: hvis vi ønsker kvinner i politiske verv, må det legges til rette for at både arbeid i heimen, eventuelt jobb og politisk medvirkning kan ivaretas på en god måte.

Store ord i avmaktens optimisme, sa filosof Georg Henrik Wright, jammen noe å tenke på.

TIL ØSTLENDINGEN, DET LOKALE HJØRNET

FØRST: GODT NYTT ÅR!

Kvinne- og familielaget i Elverum har diskutert hvordan oppskytingen av nyttårsraketter skjer her på stedet. For mange år siden var det de militære på Terningmoen som sørget for fyrverkeriet. Ellers var det stort sett bare stjerneskudd og småraketter.

Etter årets mange personskader og branner, herav 6 personer som mistet synet, eksempelvis mistet en 28-åring fra Nybergsund ett øye som følge av en rakett som gikk amok, samt skadeverk på postkasser m.v. reagerer vi på omfanget av rakettoppskytinger her i Elverum.

Vi stiller spørsmålet om ikke kommunen kan medvirke til å organisere oppskytingen i kontrollerte former, for eksempel fra idrettsplasser, hvor folk kan samle seg og foreta oppskytinger under kyndig veiledning fra for eksempel brannvesenets folk eller andre eksperter.

Vi tror ikke at et totalforbud nytter. Mange huseiere sitter brannvakt på nyttårsaften av frykt for at løpske raketter antenner huset, mange mennesker og ikke minst dyr skremmes unødige. Kommunen må gjennomgå sine vedtekter og begrense i tid bruk av fyrverkeri og "smellende" saker. I mange land vi kan sammenligne oss med har vi inntrykk av at fyrverkeri ved midnatt er samkjørt av det offentlige.

Vi berømmer familien Norberg-Schultz Hagen og andre som har byttet ut bråkete raketter med nyttårsbål og grilling av pølser i skogen sammen med barna. Flott alternativ som kan etterfølges!

Vi kan ikke fri oss fra å tenke på at noe av de pengene som går til røyk og smell på nyttårsaften kunne vært brukt til å lindre noe av nøden i verden. Brannvesen og politi må aktivt, ved anmeldelse og straff, reagere mot uforsvarlig og ulovlig omgang med fyrverkeri.

Vi henstiller til kommunens ansvarlige å ta tak i problemet før neste års avslutning.

Med hilsen
Elverum Kvinne- og familielag
V/Målfrid Neerland

Kilde: Innlegg i avisen Østlendingen

Sudoku

Fyll ut de åpne feltene slik at både de loddrette og de vannrette radene, samt hver av boksene med 3x3 inneholder tallene fra 1 til og med 9.

Lykke til!

Løsning i neste nummer.

8				4		5	
5		1	2	3			9
6	4			8	5	2	7
	5		8	6			1
			3		9		
	9			2	1		6
3		5	4	9			2
7				1	3	8	5
	6		7				3

Lett

				5		9	2	1
1	5	9	8					
		2		7				
7	9		1		3			4
6		4				2		8
5			6		8		7	9
				6		3		
					5	8	9	7
2	7	1		8				

Lett

	3			9	7	4		
						8	7	
								2
					6	9		8
6	9		3		2		5	1
5		3	1					
4								
	7	6						
		9	8	5			2	

Middels

					9	7	6	
		8			7			3
			6	2		8	5	
3				1				
	1	2				3	8	
				5				7
	5	4		6	8			
2			1			6		
	3	1	4					

Middels

LAGSKONFERANSE I AKERSHUS KRETS NOV. 2007

Akershus Krets avholdt sin høstkonferanse i Ås. Follo gruppen hadde tatt initiativ til å avholde en konferanse under temaet;

ER GOD MAT GOD HELSE??

På et gruppemøte, med dessverre få deltagere, kom praten litt utover dagsorden, og temaer alternativ mat og alternativ medisin kom opp. Temaet var spennende og dette var spiren til en dagskonferanse.

Konferansen ble startet av en lokal stor gårdbruker, som de siste årene har lagt om gårdsdriften til økologisk drift. Han fortalte om hvorfor de hadde gjort dette valget, og hva slags konsekvenser dette hadde fått for dem. Vi fikk god innføring i hvilke fordeler dette har for jordsmonnet og ikke minst for mennesker og dyr. Han fortalte om gårdsbutikken som han og et par gårdbrukere til har fått lov til å ha inne på området til Felleskjøpet! Dette fenget så stor interesse at han måtte love å ha spesial åpningstid etter lagskonferansen, så vi kunne komme å se og kjøpe! Det ble også snakket om vitamin innhold i økologisk mat/ ikke økologisk mat. Selv om de store forskningene ikke er gjort... så vi tydelige forskjeller i de resultatene som er.

Neste post på programmet var besøk av en som driver med alternativ behandling og medisin, urter og vitaminer.

Han snakket om kosthold og hvordan maten påvirker kroppen vår, fysisk og psykisk.

Han snakket om viktigheten av et variert sunt kosthold, og hvor viktig det var å få i seg mat med mye antioksidanter. Hva gjør antioksidanter i kroppen vår og hvor finner vi dem?? Han snakket også om forskjellige alternative behandlingsformer, som akupunktur, soneterapi bioresonans osv. Hva er dette egentlig og hvordan hjelper det?

De som hadde lyst, hadde muligheten til å få målt antioksidanter i kroppen i lunch pausen.

Lunchen bestod av en nydelig økologisk linsesuppe med speltbrød, som var lagd av den lokale Heliosbutikken i Ås.

Etter lunch fikk vi et innlegg fra en representant fra Matforsk i Ås. Hun snakket om hvorfor det blir forsket på mat, hvem som står bak forskningen og hva resultatene blir brukt til. Dette var også spennende læring, da vi jo tidligere hadde hørt om forskningsresultatene...Ikke all forskning er gal forskning..

Det ble også snakket litt om holdbarhet på mat og konservering. Hva er egentlig konservering....?

Foredragsholderne denne dagen var så spennende at lunchen ble kortet inn og vi gikk utover våre oppsatte tider, så denne dagen var ikke annet enn vellykket!

Solvor Larsen

LØSNINGER PÅ SUDOKU FRA FORRIGE NUMMER

Lett

1	4	9	2	3	7	6	8	5
3	2	6	9	8	5	4	7	1
8	5	7	6	4	1	9	3	2
7	6	3	8	2	4	5	1	9
4	8	5	1	7	9	3	2	6
2	9	1	3	5	6	8	4	7
5	3	4	7	9	2	1	6	8
6	7	8	5	1	3	2	9	4
9	1	2	4	6	8	7	5	3

Middels

2	9	4	3	7	5	1	8	6
5	3	1	4	8	6	7	2	9
6	8	7	9	1	2	4	3	5
9	4	6	1	2	3	8	5	7
7	1	3	5	6	8	9	4	2
8	2	5	7	9	4	6	1	3
1	7	8	2	5	9	3	6	4
4	5	9	6	3	1	2	7	8
3	6	2	8	4	7	5	9	1

4	6	5	2	3	8	9	1	7
7	3	1	9	5	6	2	8	4
2	9	8	4	1	7	5	3	6
1	8	6	7	2	9	3	4	5
9	5	2	1	4	3	7	6	8
3	4	7	8	6	5	1	2	9
8	1	9	3	7	4	6	5	2
5	7	3	6	8	2	4	9	1
6	2	4	5	9	1	8	7	3

1	4	6	5	7	9	2	8	3
9	8	2	4	6	3	5	1	7
7	3	5	8	1	2	6	9	4
6	5	3	9	8	7	4	2	1
8	1	4	3	2	5	7	6	9
2	7	9	6	4	1	8	3	5
5	6	7	1	3	8	9	4	2
3	9	8	2	5	4	1	7	6
4	2	1	7	9	6	3	5	8

OMSORGSARBEID BLIR IKKE VERDSATT

Omsorgslønna som Elverum kommune tilbyr, er en hån mot kvinner og menn som utfører omsorgsarbeid i eget hjem. Det mener Grete Nordbæk, medlem i Kvinne- og Familieforbundet, Elverum.

- Jeg blir provosert over hvor liten forståelse og innsikt som kommunen viser disse flotte menneskene, som gjør en så viktig jobb.

Nordbæk reagerer kraftig på at rådmannen bare legger opp til en økning på fire kroner timen i omsorgslønna neste år.

- Vi er helt enige med lederen i eldrerådet, Magnar Nermoen, som oppfordrer flere til å klage til Fylkesmannen. Men de som mottar omsorgslønn er som regel en stilltiende gruppe, sier hun.

UFORUTSIGBART

Kvinne- og familieforbundet var med på å kjempe fram ordningen med omsorgslønn. Men dagens ordning fungerer ikke som den var ment, hevder Grete Nordbæk.

- Kvinner taper fortsatt lønn og trygderettigheter når de tar på seg omsorgsoppgaver i eget hjem. Men hva hadde skjedd hvis disse kvinnene la ned arbeidet? Da hadde kommunen fått et stort problem, sier hun.

Så lenge kommunene står fritt til å bestemme omsorgslønna selv, blir resultatet både urettferdig og uforutsigbart, påpeker Nordbæk. Ofte er det hensynet til kommunens økonomi som blir avgjørende, og pengesummen som avsettes dekker ikke de faktiske behovene.

BER STATEN OVERTA

Kvinne- og familieforbundet ønsker at staten tar over ansvaret for oppgaven, og at satsene og timetallet økes. Men selv om forbundet legger press på sentrale myndigheter, slipper ikke lokalpolitikere unna.

- Jeg har sagt fra om det urettferdige i dette før, og jeg kommer til å gjøre det igjen, sier Grete Nordbæk.

Hun forventer at elverumspolitikere vil plusse på omsorgslønna med vesentlig mer enn fire kroner neste år.

- Jeg blir skikkelig sur over at det går an å foreslå sånt. Det må jo være pinlig for folkehelsebyen Elverum at pårørende som gjør en kjempejobb ikke får betalt for det, sier Nordbæk.

*Kilde: Avis Østlendingen
14.11.2007*

ØNSKER Å ØKE OMSORGLØNNA

Elverum SV går inn i budsjettforhandlingene med klare mål om å øke omsorgslønna, ifølge Tone-Beathe Øvrevoll.

- Vi ønsker å øke omsorgslønna til anbefalt timesats, eller en sterkere opptrapping enn det rådmannen legger opp til, sier Øvrevoll.

Hun er glad for innspillet fra Kvinne- og familieforbundet

- De skal ha ros for å komme med dette nå. Omsorgslønn handler om å ta disse familiene på alvor og vise respekt for den innsatsen mange pårørende gjør, sier SVs gruppeleder.

Kommunen må også sikre gode tjenester innen fysioterapi og avlastning, påpeker hun.

Elverum AP er også opptatt av omsorgslønn, forsikrer Jørn Øversveen. Han kan likevel ikke love at satsene heves til anbefalt nivå allerede neste år.

- Dette er en av de tingene vi snakker om i budsjettforhandlingene, men vi er ikke ferdige ennå, sier han.

Heller ikke fra opposisjonen er detaljene i budsjettforslaget for 2008 klare ennå, ifølge Erik Hanstad (H)

- Men målet må være å øke omsorgslønna. Det er uheldig at vi ligger så lavt som vi gjør, sier han.

*Kilde: Avis Østlendingen
14.11.2007*

HØYRE TAR SAKEN OPP I STORTINGET

Stortinget behandler i morgen et forslag fra Høyre om å sikre retten til permisjon og inntekt for pårørende som ivaretar nødvendige omsorgsoppgaver.

Dagens ordninger gir ikke tilstrekkelig trygghet, mener Høyre, som ønsker en velferdsreform for de pårørende.

I FORSLAGET HETER DET BLANT ANNET:

”Tap av inntekt i situasjoner der nærstående rammes av sykdom eller funksjonshemning og har behov for omsorg, kan innebære en betydelig tilleggsbelastning i en vanskelig livssituasjon (..) Familiemedlemmer og andre pårørende som yter omsorg for sine nærmeste, gjør en betydelig innsats, både for sin egen familie, og for samfunnet. I et samfunnsøkonomisk perspektiv vil det være hensiktsmessig å legge til rette for at slik omsorg kan ytes uten at den som påtar seg slike oppgaver rammes av økonomiske problemer og andre tilleggsbelastninger...”

Høyre ber Stortinget anmode Regjeringen om å utrede og fremme forslag om hvordan retten til fri fra arbeid i forbindelse med omsorgsoppgaver kan sikres. Det samme gjelder retten til nødvendig inntekt til livsopphold, i tilfeller der vedkommende ikke har rett til lønnet permisjon eller ytelser fra folketrygden.

Kostnadene bør finansieres gjennom offentlige velferdsordninger, mener Høyre.

*Kilde: Avis Østlendingen
14.11.2007*

Materiell fra Norges Kvinne- og Familieforbund

PROFILERINGSARTIKLER MED EMBLEM:

NORGES KVINNE- OG FAMILIEFORBUND

- ☐ Pulsvarmere (E) kr. 200,-
- ☐ Collegegenser, blå, lite farget emblem kr. 250,-
- ☐ Ny T-skjorte hvit m/lite farget emblem kr. 130,-
- ☐ T-skjorte sort m/hvitt stort emblem str. M, L kr. 130,-
- ☐ T-skjorte sort m/hvitt stort emblem str. XL, XXL kr. 130,-
- ☐ Nett i bomull m/skulderhank, sort m/hvitt trykk kr. 50,-
- ☐ K&F skjerf, orange m/sort emblem, 52X52 cm. kr. 40,-
- ☐ 1 pk. à 10 stk. kr. 350,-
- ☐ K&F skjerf, hvit m/sort emblem, 34X166 cm. kr. 130,-
- ☐ Smykkenål i sølv kr. 328,-
- ☐ K&F-pin kr. 16,-
- ☐ Bordfane m/farget emblem kr. 90,-
- ☐ Stativ til bordfane kr. 100,-
- ☐ Barnas budstikke kr. 20,-
- ☐ Aktivitetskalender kr. 100,- inkl. porto
- ☐ 1 pk. à 5 kalendere kr. 350,- inkl. porto
- ☐ Lagledernål kr. 190,-

ARTIKLER FRA MAGNOR GLASSVERK M/EMBLEM:

NORGES KVINNE- OG FAMILIEFORBUND

- ☐ Liten krystallskål (A) kr. 250,-
- ☐ Krystallskål (A) kr. 398,-
- ☐ Tulipanvase, klart glass, kr. 498,-
- ☐ Tulipanvase, blått glass, kr. 498,-

SKRIVEPAPIR, KONVOLUTTER O.L. M/EMBLEM:

NORGES KVINNE- OG FAMILIEFORBUND

- ☐ Skrivepapiir m/emblem A4, farger, 50 ark kr. 100,-
- ☐ Skrivepapiir m/emblem A4, sort/hvit, 50 ark kr. 50,-
- ☐ Møteplakat, A4, 4 farger 50 stk. kr. 100,-
- ☐ Konvolutter m/emblem C5 format, 50 stk. kr. 60,-
- ☐ Diplom, A4, ferskenfarget, kr. 15,-

ETIKETTER M/EMBLEM:

Norges Kvinne- og Familieforbund
(kan brukes på gammelt materiell)

- ☐ Etiketter, 48 stk. kr. 30,-

HEFTER, BØKER, TRYKKSAKER

- ☐ Bitch eller Martyr – økonomisk overlevelsesguide for kvinner -- kr. 225,- inkl. porto
- ☐ Mosaikk, Helene Freilem Klingberg kr. 125,-
- ☐ Hold drømmen levende, Helene Freilem Klingberg kr. 130,-
- ☐ Hulter til bulter, Bente Nygård kr. 80,-
- ☐ Gøy på landet, Anne Enger kr. 95,-
- ☐ Bok, M. Bolstad: "...og rommene var så tomme at musene gikk med sørgeslør" kr. 80,-
- ☐ Bok, M. Bolstad: "...og rommene så ut som de var møblert med hjulvisp" kr. 80,-
- ☐ Sangbok (før kr. 75,-) Nå kr. 50,-
- ☐ Melodibok (før kr. 75,-) Nå kr. 50,-
- ☐ Vedtekter kr. 35,-
- ☐ Tillitskvinnemappen, hele kr. 150,- innhold kr. 90,- perm kr. 60,-
- ☐ Prinsippprogram inkl. studieplan kr. 55,-
- ☐ Årbok kr. 100,-

INFORMASJONSMATERIELL

- ☐ Tidligere numre av medlemsbladet: Gratis
- ☐ Hvem vi er, hva vi står for: Gratis
- ☐ Faktaark, internasjonalt utvalg: Gratis
- ☐ Faktaark, Miljø- og forbrukerutvalget: Gratis

ANNET MATERIELL FRA K&F

- ☐ Tillitskvinnebevis kr. 5,-
- ☐ Visittkort m/emblem i farger, 25 stk. kr. 100,-
- ☐ Plakat m/emblem 50x65 cm. kr. 30,-
- ☐ Abonnement på Sentral-og Landsstyrepptokoller (pr.år) kr. 250,-
- ☐ Gaveabonnement: Kvinner & Familie (pr. år) kr. 150,-
- ☐ Armbind Morgenfugl kr. 30,-
- ☐ Klistremerker Morgenfugl kr. 75,- for 50 stk.
- ☐ Kort m/emblem kr. 5,- pr. stk. konvolutt kr. 5,- pr. stk.

TILBUD

- ☐ Terrakottabilde, stor kr. 60,- medium kr. 45,- liten kr. 25,-

Frakt kommer i tillegg på alle bestillinger. Ja, vennligst send meg de varene jeg har krysset av.

Navn/lag:

Adresse:

Postnr./-sted:

Vi ber om å motta materiellet innen:

Kupongen sendes:

Norges Kvinne- og Familieforbund
Øvre Slottsgt. 6, 0157 Oslo

Tlf.: 22 47 83 80

Fax: 22 47 83 99

E-post: post@kvinneogfamilie.no

For å gi Norges Kvinne- og Familieforbunds medlemmer en full oversikt over hvem som sitter i sentralstyret, landsstyret og sentrale komiteer og utvalg, bringer vi her en liste over K&Fs tillitskvinner.

SENTRALSTYRET**Forbundsleder**

Ann-Louis Nordstrand
Amundrøvdn. 57D, 3142 Vestskogen
Tlf. 915 94 612 (m)
E-post: ann-louis@kvinnerogfamilie.no

1. Nestleder

Toril S.Gravdal
Kirkerudlia 6E, 1339 Vøyenenga
Tlf. 67 15 34 10 (p), 41 32 39 43 (m)
E-post: toril@kvinnerogfamilie.no

2. Nestleder

Odlaug Lysø Kleven
Ekkilsøy, 6530 Averøy
Tlf. 71 51 14 28 (p), 71 51 44 15 (**)
482 67 882 (m)
E-post: pnkleven@frisurf.no

Medlem

Randi Røe
8250 Rognan
Tlf. 75 68 21 95 (a)
E-post: randi.roe@sbnett.no

Medlem

Gunn Evjen
Evjen, 8056 Saltstraumen
Tlf. 94 83 11 12 (m)
E-post: gunnda@live.no

Medlem

Eldbjørg Gunnarson
Morvikbrekka 31, 5124 Morvik
Tlf. 55531194 (P), 55582970 (a)
Tlf. 97 98 37 91 (m)
E-post: eldbjorg.gunnarson@aksis.uib.no

Medlem

Anne Enger
Grønlandsgutua 10, 2408 Elverum
Tlf. 62 41 30 80 (p), 97 06 10 98 (m)
E-post: greno10@online.no

1. Varamedlem

Else Angeltveit
Lille Heimdal, 4760 Birkeland
Tlf. 37 27 86 88 (p), 95 09 81 00 (m)
E-post: else.angeltveit@online.no

2. Varamedlem

Bjarnhild Hodneland
Torvli 7, 5122 Morvik
Tlf. 55 18 64 93 (p), 92 89 31 55 (m)
E-post: bhodneland@gmail.com

KRETSLEDERE**Akershus**

Toril Ekeli
Løkkeveien 36, 1368 Stabekk
Tlf. 67 12 56 78 (p), 988 44 123 (m)
E-post: toril.ekeli@c2i.net

Aust-Agder

Else Angeltveit
Lille Heimdal, 4760 Birkeland
Tlf. 37 27 86 88 (p), 95 09 81 00 (m)
E-post: else.angeltveit@online.no

Bergen/Midthordland

Kari Lahn Knudsen
Håsteinsgt. 30, 5163 Laksevåg
Tlf. 55 34 42 18 (p)
E-post: kariknu@online.no

Finnmark

Randi Mietinen
Kvartsveien 1B, 9800 Vadsø
Tlf. 78 95 30 21 (p)
E-post: randi@mietinen.com

Hedmark

Anne Lise Bryhn
Mogopveien 23, 2409 Elverum
Tlf. 62 41 70 53
E-post: al.bryhn@tele2.no

Hordaland

Torill Handal
Fossvn. 20, 5630 Strandebar
Tlf. 56 55 94 92
E-post: torillhandal@hotmail.com

Hålogaland

Kirsti Mentzoni
Lekanger, 8130 Sandhornøy
Tlf. 41200185
E-post: kirsti.mentzoni@c2i.net

Nedre Buskerud

Laila Nordby
Spinnerisletta 95, 3057 Drammen
31 90 28 12 (p*), 41 63 60 84 (m)
E-post: laila_nordby@c2i.net

Nordland

Aslaug Søsnes
Nordlysvn. 35, 8400 Sortland
Tlf. 76 12 10 41 (p)
E-post: asoelsne@online.no

Nordmøre

Anne-Lise Johnsen
6494 Vevang
Tlf. 71 29 81 56 (p), 71 29 61 84 (a),
71 29 60 70 (**)
E-post: anne-lise@eideprestegjeld.no

Nord-Trøndelag

Anne M. Eggseth
Langbakken 6, 7800 Namsos
Tlf. 74 27 38 43 (p), 74 21 73 60 (a)
E-post: ihhaage@online.no

Oppland

Wenche Rolstad
Skarimoen 32, 2760 Brandbu
Tlf. 40 24 48 96 (m), 61 33 41 18 (*)
E-post: twencher@start.no

Oslo

Elisabeth Stubergh Nielsen
Basaltveien 53, 1359 Eiksmarka
Tlf. 67 14 52 43 (p), 90 04 17 47 (m)
E-post: elistuni@online.no

Rogaland

Gunnvor Saue
Valbergåsen 8, 4250 Kopervik
Tlf. 52 85 19 03 (p), 45 61 45 41 (m)
E-post: gunnvor@saue.no

Sogn og Fjordane

Sonja Kjørhaug
Holteigveien 17, 6854 Kaupanger
Tlf. 57 67 82 29 (p), 97 57 59 71 (m)
E-post: sonja@kjoerhaug.com

Sunnmøre og Romsdal

Vigdis Løseth
Grovén, 6440 Elnesvågen
Tlf. 71 26 22 32 (p), 71 24 28 73 (a),
91 59 05 73 (m)
E-post: vigdis.loseth@adsl.no

Sør-Trøndelag

Magnhild Sørgaard
7176 Linesøya
Tlf. 72535527(p)

Telemark

Karin Nerli
Skogli 59, 3718 Skien
Tlf. 35 53 51 79
E-post: transport@hannevold.no

Troms

Wenche Hoel
Vollstad, 9419 Sørvik
Tlf. 91 16 34 49 (m)
E-post: ho-ket@tele2.no

Vest-Agder

Eva Ousbey
Nesevn. 38, 4514 Mandal
Tlf. 38 26 58 00 (p)
E-post: ousbey@online.no

Vestfold

Else-Björg Andersen
Urdsigt. 1B, 3182 Horten
Tlf. 33074994
E-post: elsbau@frisurf.no

Østfold

Sølvi Skram Vedø
Briskeveien 11, 1712 Grålum
Tlf. 69 14 00 12 (p), 22 48 57 26 (a)
E-post: ssvedoe@online.no

Øvre Buskerud

Bente Kaugerud
3359 Eggedal
Tlf. 32 71 47 84 (p)*, 41 43 01 20 (m)
E-post: bkkaug@online.no

KOMITEER G**Finanskomiteen**

Tone Holene (leder)
Bjørkveien 18, 1816 Skiptvet
Tlf. 69 80 90 07 (p), 24 14 11 53 (a)
E-post: i.holene@c2i.net

Vedtektskomiteen

Haldri Karin Engenes
5437 Finnås
E-post: haken.engeres@c2i.net

Valgkomiteen

Vera Welle (leder)
Presthølvn. 7, 4580 Lyngdal
Tlf. 38 34 50 63 (p), 38 33 42 75 (a),
977 29 703 (m)
E-post: vwelle@online.no

Prinsippprogramkomiteen

Vigdis Løseth (leder)
Grovén, 6440 Elnesvågen
Tlf. 71 26 22 32 (p), 71 24 28 73 (a)
E-post: vigdis.loseth@adsl.no

Miljø- og forbrukerutvalget

Wenche Berg Stuenes (leder)
6453 Kleive
Tlf. 71 24 23 98 (p)
E-post: wstuenes@online.no

Internasjonalt utvalg

Kristin Hansen (leder)
Ospev 3, 6854 Kaupanger
57678530 (p), 90564730 (m)
E-post: kristin.hansen@eninvest.net

Anne Marit Hovstad (prosjektleder)
Fjæreveien 161, 4885 Grimstad
Tlf. 37 04 14 48 (a), 95 87 79 09 (m)
E-post: annemarit@hovstad.com

Beredskapsutvalget

Anne-Sophie Bondeson (leder)
Grindveien 4, 1640 Råde
Tlf. 69 28 45 32 (p), 95 89 87 11 (m)
E-post: bondeson@frisurf.no

Nordens Kvinneforbund

Vera Welle
Presthølvn. 7, 4580 Lyngdal
Tlf. 38 34 50 63 (p), 38 33 42 75 (a),
977 29 703 (m)
E-post: vwelle@online.no

Håndverkstedet for barn og unge

Randi Sjursen Lønning (leder)
Lønning 1, 5443 Bømlo
Tlf. 53 42 43 51
E-post: hengrik@hengrik.no

Populus - studieforbundet

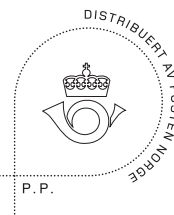
folkeopplysning
Pb 440 Sentrum, 0301 Oslo
Tlf. 24 14 11 50
E-post: populus@populus.no

Sekretariatet

Øvre Slottsgate 6
0157 Oslo
Tlf. 22 47 83 80
Faks: 22 47 83 99
E-post: post@kvinnerogfamilie.no
www.kvinnerogfamilie.no

B Returadresse:
Norges Kvinne- og Familieforbund
c/o Mereo
Storgaten 2A, 4876 GRIMSTAD

B-Economique
NORGE

Gode grunner til å velge Norges Kvinne- og Familieforbund

- en partipolitisk uavhengig organisasjon med rundt 6000 medlemmer

VI HAR FIRE HOVEDSATSNINGSOMRÅDER:

Kvinnepolitikk
Familiepolitikk
Miljø- og forbrukerpolitikk
Internasjonalt samarbeid

BARNEHAGER, PARKER OG HÅNDVERKSTEDER

Våre 23 kretser og ca 350 lokallag driver nettverkstiltak over hele landet. Du kan alltid nå oss på telefon, faks, e-post og Internett. Visste du at lokallagene til sammen driver over 300 tiltak for barn og unge i form av barnehager parker og arbeidsstuer?

NORDENS KVINNEFORBUND

Norges Kvinne- og Familieforbund er tilsluttet Nordens Kvinneforbund med omtrent 100.000 medlemmer.

Vi er også medlem av Associated Country Women of the World (ACWW) med 11 millioner medlemmer i 60 land. ACWW er tilknyttet FN.

INTERNASJONALT PROSJEKTARBEID

Internasjonalt prosjektarbeid for å bedre kvinners levekår over hele verden, er viktige arbeidsoppgaver for forbundets tillitsvalgte i Internasjonalt utvalg.

Forbundet er tilsluttet FOKUS, et kompetanse- og ressursenter i internasjonale kvinnespørsmål med omtrent 250.000 medlemmer i Norge.

OMSORG FOR BARN OG ELDRE

Vi er opptatt av kvinnepolitikk, familiepolitikk, gode oppvekstvilkår for barn og unge, gode skoler, barnehager, skolefritidsordning (SFO) og kontantstøtteordningen. Vi vil ha et likeverdig skoletilbud i hele landet, et regelverk som sikrer arbeidsmiljølov for barn og en minimumsstandard ved skolene. Vi ønsker varierte omsorgsløsninger for våre eldre og syke, med et allsidig velfungerende kommunalt helsetilbud til eldre og pleietrengende, gode hjemmebaserte omsorgstjenester, institusjoner og omsorgsboliger.

FORBRUKERSAKER

Norges Kvinne- og Familieforbund er en av landets største private forbrukerorganisasjon.

Familien som forbruker er i fokus. Videre merking av matvarer og matvaresikkerhet.

Barn og medier, bekjempelse av medie vold, ernæringsproblemer i hjem og skole, er også prioriterte saker. Vi vil fortsette å rette søkelyset mot kvaliteten på offentlige tjenester og påse at våre medlemmer blir ivaretatt på beste måte

www.kvinnerogfamilie.no